КХОАНА, 12 МАРТА, СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ХУЛ!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 29 (4354). ШОАТТА, 11 март, 1967 шу. Мах 2 кеп.

КОММУНИСТИЙИ ПАРТЕ БОАЦАРИЙИ ЙОХАРГЙОАЦАЧА БЛОКА ТIЕХЬА КХАЖ ТОССАРГБА ВАЙ, НОВКЪОСТИЙ!

ХАЛКЪО ХОРЖ ДИКАГIБАРАШ

Социалистически демократе низи из эггара толашагIа хилари цIаькха а хьахьокхаргда кхоана хулача хоржамаша.

Хоржамашта кийчо еча хана укх шера цIаккха ца хиннача тайпара лакха дар наьха политически къахьегамех хьинар. ХIаьта из дика кхеталеш а за. Халкъашта нразера вахар, наргIато яьккхача Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце юбилейни шу да ер.

Октябра юбилей сийна тIайийца доккхий декхараш кхоачашдара тIатIертта къахьегаш ба республика промышленноста, юрта боахама къахьегамхой. 1967 шерара итт бетта план 29 октябраль, хIаьта шера план 28 декабрали тIехьа ца доаккхаш кхоачашъе дош деннад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. Планал совгIа арахепаргья нийс миллион сома маьха продукци.

Ялати хьайбай продукташи кийчъяра шера план ворхIлагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе дерхI юрта боахама къахьегамхоша а. Паччахьалкхенга планал совгIа итташ эзараш тоннаш ялат, баьцадаараш, дулх, шура, кхыйола а продукташ йохкаргья колхозашен совхозашен.

Советаш вай халкъо хьакхелла а цун викалех латташ а халкъа гIулакх деш а я. Тайп-тайпарча къамех болча республика къахьегамхоша цхьан дезало санна 12 марта Советашка депутаталла хоржача наха тIехьа кхаж тассаро цIаькха а хьахьокхаргда шоаш коммунистически партенеи советски правительстванеи гонахьа кхотабенна хилар.

Советашка депутаталла харжар хIара советски сага Iалаьмате сийлен гIулакх да, хIаьта шийи депутаташкара дукха дIа а дех халкъо. Уж хила беза массе а оагIорахьара дакхха гIалат доацаш: лакхара политически моральни кхетам болаш, балха тIа а общественни вахаре а массанена а хьокхам телаш.

Кхоана харжархоша кхаж тоссаргба РСФСР Лакхехьарча Совете, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете, моттигерча Советашка депуталла хоржача халкъа дикагIча къонгаштеи мехкараштеи тIехьа. Уж ба промышленни предприятей болхлой, колхозахой, коммунисташи парте боацараши, совхозий болхлой, партийни советски болхлой, маIанахи кхалнахи, интеллигенце викалаш. Масала, дика йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпал Детковская Таисия Борисовна — Грозненски нефтемаслозавода № 18 йолча установка начальник. Цун кандидатура оттаяьй Грозненски нефтемаслозавода болхлой, инженерий, техникий, гIулакхерча наьха юкъарча собране. Наьсарен районе цIи хеза ва «Экажевский» совхоза механизированни звено звеньевой Албогачиев Оарцхой АртагIа. «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо чIоагIа сий ду штукатура Бакаева Казимата. Уж берригаш а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаташ харжа оттабаь ба.

Дукха дувца йиш я депутатий кандидатех. Уж ба дика производственникаш, лакхара политически моральни оамалаш йолаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш, коллективе сий деш.

Цу тайпара хоржамаш социалистически мехка мара хила йиш йолаш дац. Капиталистически мехка депутаталда хорж хьалдараш, бIаьхий нах.

Советски наьха традици а хинна дIаэттад хIара цIей долча хана карагIдаьнначун итогаш яр, экономика а культура а дIахо а дегIаккхувлара де дезараш белгалдахар. КПСС XXIII съезда решенеш кхоачаш а еш пятилетка хьалхарча шера доккхий толамаш даьхад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. Сихача темпашца дегIаихад мехкдаьтта доаккхилгеи из чакхдоаккхилгеи, планал совгIа дукха продукци арахийцай промышленни предприятеша. Иштта дика болх баьб юртбоахама къахьегамхоша а. Колхозашеи совхозашеи планал совгIа декхар дулх, шура, баьцадаараш.

БIубенна дIадоладаьд вай пятилетка шоллагIа, юбилейни шу а. Валови продукци арахепара укх шера шин бетта план тIехкхоачашъяьй промышленноста болхлоша, 1966 шера цу хана хинначул дикка дегIаенай промышленни производство. Предприятеш планированеи экономически стимулированеи системах болх бе яхарах доккха беркат даьннад.

Иштта толамца кхоачашъеш я паччахьалкхенга дулх дохкара план. Дуккхача боахамаша дикка тIехкхоачашъю шура, кхыйола а юртбоахама продукташ а кийчъяра планаш. Укх шера бIаьстан балхаш дика чакхдахара а тIайийца декхараш кхоачашдара а тIатIертта къахьегаш ба колхозхой, совхозий болхлой.

Укх тIеххьарча шерашка доккхий хувцамаш хиннад вай республике. Хьалъяьй керда заводаш, нах чубаха цIенош, школаш, культурно-бытовой предприятеш, больницаш. Дукха хIама карагIдаьннад наьха вахара хьал тоадара, торговле, культура учреждений, культурно-бытовой предприятей сеть шеръяра.

Iалаьмате дукха да республика къахьегамхоша даьр. Цхьабакъда, кIезига дац хIаначул тIехьагIа де дезараш а. Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей, колхозийи совхозийи болх тоабеча, экономикеи культуреи лакхъеча. Октябра 50 шу дизара сийна тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеча балха юкъера кхоачамбоацараш дIадоахача шоашкара хьокхам телаш, хьинаре дакъа лоацаш хила беза вай депутаташ.

Кхаж тассар сийлен граждански декхар да. Кхоана, 12 марта, вай массане а кхаж тоссаргба Советашка хоржача депутаташта тIехьа. Цунца цхьана вай кхаж тоссаргба нах машар болаш, бохаргбоаца барти доттагIали долаш бахара тIехьа, коммунизмана тIехьа. Кхаж тассаро цIаькха а хьахьокхаргда коммунистийи парте боацарийи блок цIаккха а йохаргйоацаш йолга, партенеи халкъаи юкъера цхьоагIо чIоагIа йолга.

ДЕРРИГАШ А ГIО КХАЖ ТАССА!

Харжархой Л. И. Брежневца вIашагIкхетар

МОСКВА, 10 март. (ТАСС). Тахан Москве съездий Кремлевски Двореце РСФСР Лакхехьарча Совета депутаташа харжа оттаваьча шоай кандидатаца — КПСС Центральни Комитета Генеральни секретараца **Леонид Ильич Брежневца** вIашагIкхеташ бар Бауманск хоржамий округера харжархой.

Президиуме бар новкъостий **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев.**

Собрани хьайийллар парте Бауманск районни комитета хьалхарча секретара нов. **П. А. Воронина.**

Къамаьлаш дайраша харжархой тIахьийхар массане а цхьаьтарра Коммунистически партеи советски халкъеи тешамерча вIоIа, коммунистийи парте боацарийи блока хила хьакъ долаш волча кандидата Л. И. Брежневна тIехьа кхаж тассара.

Гулбеннараша безаме тIайийцача Л. И. Брежнева къамаьл дир.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 50 ШУ ДИЗАРА ЯХА ЙОАГГIАЧА ТАЙПАРА НАКЪАЯХАРАХ ДОЛЧА ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ ДЕКХАРЕХ

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА V-ча ПЛЕНУМА СОЦАМ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара яха йоаггIача тайпара накъаяхарах долча областной партийни организаце декхарех» яьча докладага ладийгIачули из йийцачули тIехьагIа, парте обкома пленумо белгалдоакх. «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах «КПСС ЦК-е 1967 шера 4-ча январе баь соцам партийни собранешка, пленумашка, активашка шерра бувцаш. Нохч-ГIалгIай АССР коммунисташеи берригача къахьегамхошеи массава раьза а волаш хьаллоацаши къоабалбеши хилар. Советски Iаьдала юбилейна къахьегама кердача коталоацаца накъагIо аьнна КПСС ЦК баьча тIахьехама жоп луш, хьалда декхараш тIайийцад Октябра 50 шу дизара сийна. Уж декхараши мероприятеши йийца а йийца тIайийцай болхлой, собранешка, конференцешка; промышленносте, транспорте, гIишлошъеча, юрта боахаме хьалха латтарий актива районни городской, республиканск отраслеви собранешка. Республика экономикеи культуреи дегIадахара темпаш сихьяра тIадерзадаь да тIайийца декхараш. 1967 шера итт бетта паччахьалкхен план 29 октябрал тIехьа ца йоалийташ кхоачашъе лаьрхIад, хIаьта шера план — 28-ча декабрал тIехьа ца йоалийташ кхоачашъеи планал совгIа яьккха 9 миллион сомал кIезигагIа боацача маьха продукци Сийлахь-йоккхача Октябра фонде дIачуяллеи лаьрхIад.

Республика промышленносте лаьрхIад къахьегама овсарле планахчул 1,5 процент дукхагIа лакхъе а арахецача продукцега дIабода мах планахчул дукхагIа лохбара чотах 2,5 миллион сомал, цу даькъе юбилейни ди хьатIакхачале 2 миллион сомал кIезигагIа доацаш ахча кходе а.

1967 шера машиний, механизмай, аппаратий, халкъо лелаеча хIамай 300 гаргга керда тайпа карадерзадергда предприятешка, арахецача продукце дикал дIахо тоаяра, из тешамегIа, чIоагIагIа хилийтара де дезар дергда.

Республика гIишлошъераша лаьрхIад Советски Iаьдала 50 шу дуза ди хьатIакхачалехьа 80 эзар квадратни метрал кIезигагIа йоацаш чуIе моттиг йола цIенош хьалдаь даха, 1-гIа сентябрь хьатIакхачалехьа школай 6 здани хьалъяь яккха; хьалхарча ах шера — Грозненски нефтемаслозаводе мехкдаьтта продукташта каталитически риформировани еш йола установка, Наьсарен-Вокзалера трикотажни фабрика, гор. Грозне цIенош гIирсаш а долаш майлаипа йоацача промышленни каналицаце хьалхара аргIа; шоллагIча ах шера — ТЭЦ-3 шоллагIа котлоагрегати Вознесенски газобензинови завода хьалхара аргIеи хьалъяь яккха. Чакхлаха лаьрхIад хьалеча балхий дикал лакхъергйолеи капитальни вложенеех пайда дикагIа эцаргболеи гIулакхаш.

Транспортникаша, торговле, бытовой гIулакхаш дечеи коммунальни боахамеи болхлоша белгалдаьхад ба хача наха гIулакх дара культура лакхъергйола, хоатташ дола товараши дIалехаш дола гIулакхаши кхоачамболлаш хулийтаргдола наькъаш.

Йоккхий рубежаш белгалъяьй юбилейни шера юрта боахама къахьегамхоша. Ялат, хьайбай продукташ кийчъяра паччахьалкхен планаш 1967 шера 7-гIа ноябрь хьатIаоттале хьа кхоачашъе лаьрхIад хIара колхозо, совхозо, районо, бIаьрччача республико. Декхараш тIайийцад хIара гектара тIара 20 центнерал кIезигагIа доацаш а хIаьта хий дехкача участкашкара 30 центнерал кIезигагIа доацаш а ялат, гекараш — 12, шекара свекла — 200, баьцадаараш — 150, комсаш — 60, сом — 35, тхьамка — 10,5 центнер дакхха.

ХIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1900 килограмм шура яккха хIара яхкача котама тIехьара 125 фуъ гулде, хIара устагIанна тIера 4 килограмм тха дакхха. Уж декхараш кхоачашдаро йиш хулийтаргья оттаьча планал совгIа паччахьалкхенга 25 эзар тонн ялат, 5 эзар тонн баьцадаараш, 12,5 эзар тонн комсаш, дийна долаш эзача 1000 тонн дулх, 5 эзар тонн шура, 1,5 миллион фуъ, 550 центнер тха дохка. Юртбоахама продуктай дикал тоаяра кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха лаьрхIад.

Предприятешка а гIишлошъеча а, колхозашкеи совхозашкеи шерра яржаш латт Сийлахь-йоккхача Октябра 50 шу яха цIи тиллийта бокъо яккхар дукхьа лелаю яхь.

Цейна кийчо еш ба творчески организацей, культпросветучреждений, оборонни спортивни организацей болхлой.

Октябра 50 шу дизара цIейна кийчо ярцеи из дездарцеи дувзаденна долча дуккхача дешашка хьежай парте обкома бюро, республика Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком.

Советски Iаьдала ах бIаь шера юбилейна кийчо еш хиларо дикка айдаьд республика халкъа боахама дерригача доакъой болхлойи специалистийи къахьегамеи политически хьинар. Дика инициатива я шоай коллективана юкъе тIехьабусараш ца хилийта, сменни заданеш 6 сахьата кхоачашъе, хIаьта ворхIлагIчасахьата Октябра 50 шу дизара фондана болх бе аьнна декхар тIайийцача «Красный молот» яхача завода № 2 йолча цеха метизни участка коллективо дIайоладаьр.

Парте горкомашеи райкомашеи, облсовпрофо а профсоюзни организацеша а айденнача цу хьинарах пайда эц планаши тIайийца декхараши кхоачаш а тIеххоачаш а дара къахьегамхой оарцагIбахара.

Республика промышленносто еррига продукци арахецара йола январь бетта паччахьалкхен план 102,5 процент кхоачашъяьй, къахьегама овсарле лакхъяра — 101 процент. Октябра 50 шу дизара фонде йиллай планал совгIа яьккха 17 миллион сома маьха продукци. 1966 шерарча цу ханаца нийсбича промышленни производства боарам 16,4 процент лакхбеннаб, хIаьта къахьегама овсарле — 11,4 процент.

Дуккхача колхозашеи совхозашеи гурахье а дена во йоацаш лард еллай кхашкара хьувкъам лакхбараи хьайбай продуктивность айяраи.

Республике ханал хьалха кхоачашъю дулх кийчдара план, дуккхача боахамаша балхаш дика вIаштIехьдаьха кийчъю шура а кхыйола продукташ а.

Цунца цхьана КПСС обкома пленумо лоархI, дуккхача предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи, учрежденешка а организацешка а, дешара заведенешка КПСС ЦК соцамга хьежжа Октябра 50 шу дизарга кийчо яра хIанз а шерра организаторски идеологически болх беш ца хилар.

ХIанз а парте еррига горкомашеи райкомашеи, юххьанцарча партийни организацеша дийцадац Советски Iаьдала юбилейна кийчо ярца дувзаденна дола дешаш цIейна кийчо яра хьалдаи лерттIеи планаш оттаьяц.

Дуккха моттигаш я коллективай собранешка шерра ца а ювцаш мероприятеш увттаяь. Социалистически декхарашкеи мероприятешкеи дизза хьахьокхац дисциплина тоаяра, производствера культура лакхъяра, къахьега лерттIа хьалаш хилийтара дешаш.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша геттара шортига вIашагIъехк «ХIара болхлочунгара — Советски Iаьдала юбилейна къахьегама совгIат» яхаш девиз а йолаш йола хIара болхлочун яхь. Во вIаштIехьдаьккхад индивидуальни бригадийн яхьа учет лелаелгеи итогаш елгеи.

Дуккхача предприятешка, колхозашка, совхозашка хан-ханнахьа дIаяздеш дац сийлеи доскаи сийлен кинигеп. Парте горкомийи райкомийи, «Знание» яхача общества, хIанз а яц кийчъяь яьнна Октябра 50 шу дизара хетаяь кхоачамболлаш лекцеш, шерра лекционни массово-политически болх боаржабаьбац къахьегамхоштеи бахача нахаи юкъе.

Республикански, городской, районни газетаца, радиовещанеи телевиденеи комитето тоъал шера дувцац промышленностеи юрта боахамеи болхлоша юбилея сийна тIайийцача декхарех, чулоацам во болаши массе хана цхьатареи дувц декхараш кхоачашделга мишта лел.

Парте обкома пленумо парте горкомийи райкомийи облсовпрофа, министерствай, ведомствай, предприятей, организацей, колхозий, совхозий кулгалхой уйла тIаерзаю 1967 шера январь бетта планаш увттаяра, материально-технически Iалашон, балхаш нийса вIаштIехьдахара де дезар шийи ханнахьа даь ца хилара, хIаьта из бахьан долаш валови продукци арахецара план кхоачаш ца еш 22 предприятии къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца еш 32 предприятии йиса хилара а.

Январь бетта хьайбай продукташ яхараи кийчъяраи тIехьайисай дукха колхозаши совхозаши. Соахка цу ханнаца кийчдаь хинначул кIезигагIа кийчдаьд ялат, шура, фуаш Урус-Мартанеи МалгIабикеи районий боахамашка. Дулх кийчдара боарам лохбаьб 3 районо, шура кийчъяра — 4 районо, фуаш кийчдара — 5 районо.

Шенхаштта кхоачамбоацараш да бIаьстан юхье хIамаш дIае кийчо яра гIулакхa. Шаьла, Надтеречни, Гудермеса, Советски, Ножай-Юрта, кхыча районий колхозашкеи совхозашкеи тоъаш дац гороха, дуга, хьажкIий, коартолий фу. БIаьстан юхье ювча культурай тоъал дукха

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Массехк шу да Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза шоллагIча отделене шекара свекла кхееча звено кулгалхо йолаш Барзукаева Iайнас болх бу. Октябра сийна лакхара декхараш тIайийцад звенос — ше лелаеча ткъо гектар йолча участка хIара гектара тIара 250 центнер шекара свекла кхее.

Шоаш тIайийца декхараш кхоачашдара лаьттана гIулакх даьд звено членаша. Ерригача участка тIа кхоачамхиллад органически минеральни удобренеш тайсай.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) совхоза керттера агроном Мунаев Сайдин, Барзукаева Iайнаи, шоллагIча отделене агроном Эльмурзаев Солтеи севооборота кхашка малагIа культураш хувцаргья хьожаш ба.

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ЛОАРХIАМЕ ДЕКХАР

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 50 шу дизара баха боаггIача тайпара накъабаха кийчлуш бола советски нах гIад а баха юхахьеж дIададахача шера — пятилетка хьалхарча шера шоаш хьабенача наькъага. Шийна оттаяь планаш тIеххоачашъяьй промышленносто. Юрта боахаме доккхий толамаш дахарца белгалдаьлар дIададаха шу.

Цхьадола хIамаш карагIдаьннад вай республика юрта боахам дегIабоалабара даькъе а. Дерригa чудена ялат 424,3 эзар тонн е 1965 шерарчул 13 процент дукхагIа хилар соахка. ХIара гектара тIара 18,2 центнер ялат даьккхад колхозашеи совхозашеи. Нохч-ГIалгIайчен дерригача историе чухь хIанзалца ца хиннача тайпара лакха хьувкъам ба из. Ялаташ кийчдара план 112 процент кхоачашъяьй, планал совгIа деххад 15 эзар тонн ялат. Кхоачаш а тIеххоачаш а яьй шекара свекла, тхьамка, дулх, шура, кхыйола продукташ кийчъяра планаш.

Ялат даккхара даькъе эггара дикагIа толамаш даьхад дерригa ялаташ 1965 шерарчул 54 процент дукхагIа чуденача, ялаташ кийчдара план 132 процент кхоачашъяьча, планал совгIа 2,4 эзар тонн ялата еххача Гудермеса района ахархоша. Ялат даккхареи ялат кийчдара план кхоачашъярен даькъе хьокхамаш эггара лакхагIа хиларах КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо карара кара тела ЦIе байракх хьожаяьй Гудермеса района, Грозненски, Наурски, Надтеречни, Сунженски, Шелковской районаша болх дика баь хилар белгалдаьккхад.

Уж толамаш дахара Iалаьмате доккха новкъостал дир юрта боахам дIахо дегIаккхувлара боккхача лоархIаме долча экономически организационни гIулакхий шерра программа тIайийцача КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленума решенеша.

Цхьабакъда, боахамаш дерригаш а дац ялата культурай хьувкъам лакхбеши ялат дукхагIа доахаши. Еррига республике юкъера лоархIаш долча хьокхамашта юкъе хьулаенна йоакх дIададахача шера ялат дукхагIа ца даккхарал совнагIа, кхыметтел цул хьалхагIа даьхачул а из кIезигдалийта йола районаш, боахамаш.

ДIададахача шера ялат кIезигагIа даьккхад Наьсарен, Надтеречни Советски районий боахамаша. Ялат кIезигагIа доах Урус-Мартана района Мичурина цIерагIча, «Техинский», «Горец» яхача совхозаша, Шаьла района «Джалка», «Южный» яхача, Ленина цIерагIча совхозаша, Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозо, МалгIабика района «Ингушский» совхозо, Шелковской района Менжинске цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозаша, Сунженски района XX-ча партсъезда цIерагIча, «Красный Октябрь», «Заветы Ильича» яхача, Орджоникидзе цIерагIча, «Восход» яхача колхозаша, Советски Веданеи районий дуккхача кхыча боахамаша.

Хьувкъам лоха хилара бахьанаш малагIаш да?

Уж да, эггара хьалха, лаьтта леладара культура лоха хилар, гурахьа дув ялаташи хьажкIаши кхеяра агротехника сов чIоагIа телхаар.

ДIаьхаяц органически удобреней мах ца беши хий дехкача лаьттаех пайда во эцаши йола моттигаш, геттара эсала ба оасарца лоаттабу къовсам, хIаьта цу бахьанех дукха ялат дус боахамаша хьа ца доаккхаш.

Дуккха моттигаш я башха-дика лаьтташ теркал ца деш, даим царна тIалаттташ даь йоакхон бIарг боацаш. Лакха хьувкъамаш кхедарах наха материальни поощрени яра стимул геттара кIезига юкъекхувл.

Керттера агротехнически приемаш кхоачаш ца яр воча оагIорахьара Iаткъ юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара.

Юртбоахама продукце дикала хьокхамаш а иштта вIаштIехьа доацаш да. Стандарташа яхачоа аьттехьа а тара дац республике кийчдеш дола ялат.

Кийчлеш дола ялат дика ца хилар бахьан долаш доккха материальни зехул колхозашта, совхозашта, паччахьалкхенна.

Цхьаккха дича а да йиш йолаш гIулакх дац дуккхача колхозашкеи совхозашкеи доаккхача ялатага дIабода мах сов лакха хилар.

Нагахьа санна «Грозненски шурий» совхоз санна долча хьалха латтача боахамашка цхьа центнер ялат (хьажкIаш а тIехьа) даккхарга дIабода мах 2 соми 14 кепиги мара доацача метте, Наьсарен района «Экажевский» совхозе 4 соми 58 кепиги доладa, вешта аьлча 2-за дукхагIа, Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозе — 4 соми 39 кепиги. Ялат даккхарга бода мах кхы а дукхагIа ба Шаьла района Ленина цIерагIча колхозе. Укхаза гурахьа дувча ялатий центнер яккхарга бода мах 6 соми 08 кепиги хилар, планах хила безар 2 соми 92 кепиги мара боацача метте, хIаьта хьажкIий центнер кхеярга планах 3 сом мара даха йиш йоацача метте, 13 соми 79 кепиги дола.

Ялат даккхарга бода мах сов лакха ба республика дуккхача кхыча боахамашка а. Цун маIан да, эггара хьалха, цу боахамашка ялат даккхарга дIабода мах лохбара дешаш кIезига теркалдеш хилар, из бахьан долаш бехктокхаме цхьаккха а ца хилар.

Дуккхача боахамаша Iалашдаьдац эшшача боараме фуэи кхыйолеи фондаш дIаоттаелга. Ялаташ кийчдараи цу даькъе культураштеи оттаяь чIоагIа планаш кхоачаш ца яро тешал ду колхозийи совхозийи цхьаболча кулгалхой паччахьалкхенна хьалхашка дисциплина йоацаш хилара. Из тайпа гIулакх кхы дIахо цхьаккха дича а да йиш йолаш дац.

Ялатеи кхыйолча культурайи хьувкъам лакхбара долча кхоачамехи торонехи пайда эцац дуккхача боахамаша. ТIалаттача гIулакхий нийса выводаш а еш, колхозийи совхозийи кулгалхой, юрта боахама специалисташ, юкъарчал доацаш районни партийни организацеша кулгал а деш, цIаьхха шоай декхарашка а хьежа, ялат даккхара гIулакха кхы а лакхагIа рубежаш лийца ба юбилейни шера.

Парте областной комитета бюрос къоабалъяьй дерригa ялат дукхагIа дахараи ерригача республике из 500 эзар тоннал кIезигагIа доацаш дахараи е соахкарчул 18 процент дукхагIа дахара районаша енна предложени.

Лаьтта леладераша хьалхашка оттадаь декхар аттагIчарех вIалла а дац. Из кхоачашдара Iалаьмате дукха низаш тIадахийта, къахьегама ресурсаши материальни средстваши оарцагIъяха езаргья. Цхьабакъда, из декхар кхоачашдулургдолаш да.

Ялаташ дIадуврглола лаьтташ совдахара чотах ялаташ дукхагIа дахара йоккхий торонаш яц республике. Ялат дукхагIа даккхара керттера никъ — из да ялата культурай хьувкъам лакхбар. Деш дола къамаьл хIара колхозе, совхозе, бригаде лаьтта леладара культура овлангара денз айярах, нийса обороташ юкъейоалаярах, хий дехкача лаьттаех, удобренеех пайда дикагIа эцарах, фу кхедара гIулакх тоадарах, кхашка ду балхаш дикагIеи лоацача ханашкеи дарах, оасарца, юртбоахама культураштa зулам дераш лазарашцеи къовсам лоаттабара къаьстта уйла тIаяхийтарах да.

Парте райкомий, колхозийи совхозийи партийни организацей керттера уйла тIаерзае еза КПСС ЦК мартовски майски Пленумий решенеш кхоачашъярца дувзаденнача практически гIулакхашта.

Цхьа бутти ах бутти гаргга ха дIаяьннай ялат дукхагIа дахарах даьца КПСС обкома бюрос баь соцам арабаьннача тIехьагIа денз, хIаьта а цу деша бе боаггIача тайпара лоархIам баьбац цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи.

Из соцам кхоачашбара кIезига къахьег Шаьла района Ленина цIерагIча колхоза, Грозненски района «Старо-Юртовский» совхоза кулгалхоша. Цу боахамашка хIанз а хьадда оттаяь план яц укх шера ялат дукхагIа даккхар дукхьа къовсам лоаттабара.

Балха цу лоархIамегIарча участкага вIала дIахьожаш а яц парте Шаьлеи Грозненски райкомаш, хIаьта из бахьан долаш юкъахдиса тарлуш да ялат дукхагIа даккхеи кийчдеи аьнна Сийлахь-йоккхача Октябра 50 шу дизара сийна тIайийца декхараш.

Халахете а, уж тайпа моттигаш я республика кхыча боахамашка а.

МалагIа керттера организационни агротехнически гIулакхаш чакхдаха деза юбилейни шера ялат дукхагIа даккхара декхар толаме кхоачашдара.

Эггара хьалха, хIара боахаме, хIаьта боахамашка хIара отделене, бригаде ялат даккхареи из даккхарга дIабода мах лохбареи гIулакх мишта латт бокъонца ха а тIайийца декхараш тешаме кхоачашде йиш хулийтаргйолаш дола гIулакхаш чакхдаха а дезаш я парте райкомаш.

Из декхар кхоачашдара даькъе лоархIаме хила езаш я колхозийи совхозийи партийни организацеш.

Цар лерттIа организаторски болх бе беза звеньяшка, бригадашка, отделенешка, шерра юкъекхахьа еза хьалха латтача боахамийи производства новаторийи опыт. ХIара денна хьежа еза уж лаьтта леладара культура айяра агротехнически комплекс чакх мишта йоах, юртбоахама производство айяра хьалхара юрта боахама специалистий, отделеней управляющей, бригадирий бехктокхам лакхбе беза, моллагIа чакх ца йоаккхаш йисача мероприятена бехке барашкара жоп дIаза хьадеха деза.

Парте райкомаш, колхозийи совхозийи партийни организацеш текхайийла я совхозий болхлошца, колхозхошца беш бола болх овлангара

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 50 ШУ ДИЗАРА ЯХА ЙОАГГІАЧА ТАЙПАРА НАКЪАЯХАРАХ ДОЛЧА ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ ДЕКХАРЕХ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

фу дІадувча кондицешка кхоачаданза да. Цу тІа а, хувца аьнна госресурсашкара хьахьожадаь фу сихха дІа а хьац республике.

Геттара шортига лел юртбоахама техникана ремонт елга. 10-гІа февраль хьатІакхаччалца Надтеречни боахамашка тоаяь яьнна трактораш 71 процент мара яц, Шелковской районе — 68 процент. Цу районашка а хІаьта ишттта дукхача кхыча районашка а во лел механизатораш, хий дехка болхлой, кхы тайпа юртбоахама кадраш кийчъяра гІулакх.

Къахьегамхой депутатий дукхача городской, районий, юртий, поселкай, Советаша, предприятей, колхозий, совхозий кулгалхоша леpгІа кхоачашъяьяц городаш районий центраш, нах баха пункташ тоаяра 1966 шера 20 октябре хиннача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета сесе решенех чакхъяха оттаяь мероприятеш.

ЙоаггІача тайпара йоаржа а яьцІейна кийчо еш яц культура министерство, театраш, клубаш, концертни организацеш, библиотекаш, журналистий, писателий, художникий, архитекторий Союзаш.

КПСС обкома пленумо соцам бу:

1. 1967 шера 4-ча январера КПСС ЦК «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах» бола соцам къоабалбе а бокъонца кулгалдаран кхоачашбаран из тІаэца а.

2. «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах» КПСС ЦК баь соцам къахьегамхошта а республике мел бахача наха а юкъе шерра дІабовзийтилга Іалашдара обкома бюро, парте горкомаш, райкомаш, советски органаш, облсовпроф, ВЛКСМ обком, юкхьанпара партийни профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла е.

Октябрьски революце дерригдуненисторически лоархІам, Советски паччахьалкхено экономикей культурей дегІаккхувлача доаха доккхий толамаш, коммунизм хьалъяра юкъарча гІулакха юкъе Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша лоаца дакъа дІадовзийтара шерра болх боаржабе. Беррига организаторски массово-политически болх планаши тІайнйца социалистически декхараши кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме къахьегамхой балхеи политически хьинар дІахо айдара тІаберзабе.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара кийчо еш хІара районе, предприяте, учреждене, колхозе, совхозе хьалла «йола мероприятеш укх лоацацача хана кийчъяь яха.

3. Октябрьски революце 50 шу дизара сийна лаьца социалистически яхь йоаржаяра къахьегамхоша дІайолаяь инициатива чІоаггІа хьаллацеи дегІаккхувлеи КПСС обкома бюро, горкомаш, райкомаш, советски органаш, облсовпроф, комсомола обком, министерстваши ведомстваши, предприятей, колхозий совхозий юкхьанцара партийни, профсоюзни организацеш, боахама кулгалхой декхарийла бе. 1967 шера республика халкъа боахама хІара даькъа хьалхашка отталаь лоархІамегІара ер декхараш толаме кхоачашдара цар низаш тІа а дерзадеш:

Промышленносте — тІайийцача социалистически декхарашка хьежжа, 1967 шера итт бетта пачхьалкхен план хІара предприятеи хІара организацеи 29-ча октябрал тІехьа на йоалийташи шера план 28-ча декабрал тІехьа ца йоалийташи кхоачашъелга Іалашде. къахьегама овсарле планахчул 1,5 процент дукхагІа лакхъелга Іалашде, планал совгІа яьккха 9 миллион сомал кІезигагІа боацача маьха продукци Октябра 50 шера фонда чу йилла, продукци якхарга дІабода мах лохбара чотах 2,5 миллион сом, цу даькъе Октябра 50 шу дуза ди хьатІакхачалехьа — 2 миллион сом ахча кходе.

Юбилейни шера промышленни предприятешка дикалга, яхара ханага, эксплуатаци яра тешаме хиларга диллача хІанз дІадехараша маяххара дола машиний, механизмай приборий 300 керда тайпа карадерзаде.

Промышленноста дерригача доакъошка технически прогресса, къахьегам Іилманца вІаштІехьбаккхара, чура кхоачамаш мамогга хьагучадахареи царех пайда эцареи, керттерча фондехи балха ханахи пайда дикагІа эцара, бедал- материалаш, доагор, электрически йІовхалеи низ кхобара ларда тІа даим продукци дукхагІа йоахилгеи къахьегама овсарле лакхъелгеи Іалашде.

ГІишлошъеча — гІишлой - монтажни трестий, управленей, участкай коллективай дерригa низаш капитальни балхий план ханал хьалха кхоачашъяран капиталовложенеех пайда дикагІа эцаран оарцагІдаха, тІайийца декхараш кхоачашделга Іалашде а 80 эзар квадратни метрал кІезигагІа йоацаш чуІе моттиг йола цІенош Октябра 50 шу дуза ди хьатІакхачалехьа хьалдаь даха а, 1-гІа сентябрь хьатІакхачалехьа школай 6 злани хьалъе, хьалхарча ах шера Грозненски нефтемаслозаводе каталитически риформинга установка, Наьсарен-Вокзалера трикотажни фабрика, гор. Грозне майданна йоаца капализаци хьалъяь яккха а болх бе йолаялийта а шоллагІча ах шера — Грозненски ТЭЦ-3 шоллагІа котлоагрегат Вознесенски газобензинови завода хьалхара аргІеи хьалъяь яккха.

ГІишлой-монтажни балхашка бола мах лохбелгеи цар дикал тоаелгеи машинехи механизмехи пайда дикагІа эцилга вІаштІехьдаккха, гІишлошъеча индустриальни методаш шерра юкъекхахьа.

Юрта боахаме — хІара колхозо, совхозо, районо Октябра 50 шу дуза ди хьатІакхачалехьа ялаташи юртбоахама кхыйола культураши продукце тайпаши кийчдара пачхьалкхеп планаш кхоачашъергйолеи цу ханна эшашача боараме фуна, кхачан, фуа кхыйола фондаш вІашагІтохаргйолеи гІулакх Іалашде.

1967 шу чакхдаллалца планал совгІа йохка: ялатий 25 эзарнел кІезигагІа йоацаш тонн, комсий — 12 эзар тонн, баьцадаарий — 5 эзар тонн, фуаш — 1,5 миллион, тхан — 550 центнер.

Лаьтта леладара лакха культуреи хьалха латтарий опыти юкъекхахьара ларда тІа 1967 шера ерригача республике доаккха ялат 500 эзарнел кІезигагІа йоацача тоннага дІакхоачаде а лаьттанцара йоала кхы тайпа продукташ дикка дукхагІа яха а.

ХІара гектара тІа ялатий хьув къам 20 центнерал лохагІа боацаш, хІаьта хий дехкача лаьтташка — 30 центнерал кІезигагІа боацаш кхебе, генараш — 12 центнер, шекара свекла — 200 центнер, баьцадаараш 150 центнер сом — 35 центнер, комсаш — 60 центнер, тхьамка 10,5 центнер кхеде.

Хьайбай продуктивность юбилейни шера хоадамболлаш лакхъе юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара 1900 килограммал кІезигагІа йоацаш шура яккха, юкъера лаьрхІача хІара яхкача котама тІехьара 125 фуъ гулде, хІара устагІанна тІера 4 килограмм тха даккха.

Производства специалисташ, Іилман учреждецей, проектнии конструкторски организацей болхлой Октябра 50 шу дизара сийна лелаеча яхьа дукхагІа юкъеоза. Цар низаш лоархІамера Іилма-технически проблемаш къоастаяра, Іилмана, техникана, хьалхалаттача опыта карагІдаьннараш производствана юкъекхахьара, проектнии исследовательски балхаш шоай ханнахьа кхоачашдара, цар дикал лакхъяра, парга боза мах лохбара, дунен тІа дикагІа йолча образеций боараме йола продукци арахеца йиш хулийтаргйола мероприятеш кийчъяра, технически знанешта шерра пропаганда яра тІалерзаде. Уж декхараш кхоачашдеча НТО-и ВОИР-ей организацей хьинар лакхле.

КПСС обкома пленумо парте горкомий райкомий, боахамий берригача кулгалхой, советски профсоюзни организацей уйла тІаерзаю боахама реформа чакхъяккхарац салоІа ши ди а долаш пхе дийнахьарча балха кІирага довла кийчо ярай деш дола балхаш чІоагІланза дарг ца хилара.

4. Городаши нах баха еррига пункташи предприятей, колхозий, совхозий производственни территореш тоаеш, цига гаьнаш йогІаш, гонахьара хозъеш ду балхаш чІоагІде. моттигаш тоаярах дола дешаш къахьегамхой депутатий Советий исполкомашкеи сессешкеи даим дувца коммунальни боахама Министерство, горрайисполкомаш, министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхой декхарийла бе.

Октябра 50 шу дизар белгалдоаккхаш городашка, районий центрашка, болхлой поселкашка, нах бахача пункташка промышленни предприятей, школай, улицай, майдайи Іамийи территорешка, бригадай станашка, фермашка тІехьаленна паркаши аллеяши йоагІа автомобилий наькъашта гонахьа гаьнаш йогІа.

5. Ательеши мастерскеши, тикаш а общественни кхача кийчбу предприятеш а шоай хила доагІача сибата тІа йоалае бахача наха бытовой гІулакхаш ду торговле министерстваш, респотребсоюз декхарийла е. Къахьегамхошта гІулакх дара культура лакхъяра, цар дІалехача промышленни, продовольственни товарашца, тайп-тайпарча гІулакхашца царна бизза кхоачамбара де дезар де.

6. Культура министерство, облсовпроф, республикански спортсовет, кинофикаце управлени- писателий, художникий Союзий правленеш, кенайоазон гІулакхашта йола управлени, «Знание» яха республикански общество Октябрьски революце 50 шу дизара хетадаь гІулакхаш чакхдаха декхарийла е- белгтала аьлча де лерхІараш ераш а долаш:

— юбилейни спектаклаш, изобразительни искусствайи халкъа творчествай произведеней выставкаш кийчъелга, художественни самодеятельноста коллективай концерташка хьажари къахьегамхошта а бахача наха а уж хьокхари вІаштІехьдоаккхилга, кинофестивалеш вІашагІъехкилга;

— дукхача наха дакъа а лоацаш спортивни яхьаш чакхйоахилга, республика исторически моттигашка гІолла физкультурни походаш елга;

— къаьсттача иланах юбилейни, Іилман, исторически, социально-экономически, политически, художественни литература кийчделгеи араяхецилгеи;

юбилейни тематикага хьежжа квалифицированни докладаши лекцеши кийчъелга а республикерча къахьегамхоштеи бахача нахаи юкъе уж шерра ешаргйола гІулакх вІаштІехь доаккхилга а.

7. Республике мел дола памятникаш, обелискаш, вежарий юкъарча каша боарзаш, революционераш дІабехка боахка моттигаш общественность шерра юкъе а озаш, тоаяра парте горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш декхарийла е.

8. Октябра 50 шу дизара кийчо ечеи чакхдоаккхачеи республика комсомольпаша а берригача къахьегамхоша а хьинаре дакъа лоацилга Іалашдар, хьатІакхувш йоагІа тІехье революционни традицей, В. И. Ленина васкеташта тешаме хургйолча, коммунистически идеалашта мутІахьа хургйолча, буржуазни идеологепа машар хургбоацача, Даьхен хьашташ долпача хІамал лакхагІа лоаттадулургйолча, Сийлахь-боккхача Октябро вайна деннар герз бе а делла лораде кийча хургйолча уйланца хьалкхееш бу болх чІоагІбар — комсомола обкома, горкомий, райкомий лоархІаме декхар лархІа.

9. Октябрьски революце 50 шу дизара еш йола кийчо шерра ювцилга, городашкарчеи юрташкарчеи къахьегамхой юбилейни декхарех публицистически шаьреи кхетаргдолча тайпареи дувцилга, уж кхоачаш миншта ду хІара денна хьаьувкхилга наьха инициатива хьаллоацилга, халкъа революционнии къахьегамеи традицеш дегІаккхувлара новкъостал делга республикански городской, районни газеташта, радиовещанеи телевиденеи комитета тІадилла.

10. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаяь мероприятеш чакх мишта йоах хьожаш хІара денна тІахьожам лоаттабе, наха юкъе беча организаторски политически балха боарам лакхбе, Советски Іаьдала юбилейна лаьрххІаи планахи хІара коллективе кийчо елга Іалашде парте обкома бюро, горкомаш, райкомаш, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла е.

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар дездара кийчо еча хьинаре дакъа лацара къаьнара большевикаш, революце, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкеи тІемашка дакъа лоацаш хиннараш, къахьегама ветеранаш шерра юкъеоза.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V-ча пленумо дІакхайкаду коммунистащеи берригача къахьегамхошеи республика экономика, культура юбилейни шера айеча керда толамаш доахаргхиларах а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара уж баха боаггІача тайпара накъагІоргхиларах а ше чІоаггІа дог тийша хилар.

ТІЕХЬАЮСА ПРЕДПРИЯТЕШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

Республика халкъа боахама дерригача доакъошка хІара денна шерагІа яржаш латт Советски Іаьдала ах бІаь шера юбилейна баха боаггІача тайпара накъабахар духьа лелаю социалистически яхь. Дукхача коллективаша тІагІертта кхоачашду шоаш тІайийца декхараш. ХІаьта цу нах гІадвугаш йола результаташ хьа а хул.

Пятилетка шоллагІча шера дІабахача шин бетта Нохч-ГІалгІайчен промышленноста болхлоша 102,5 процент кхоачашъяьй еррига продукци хьаяра план. Кхо миллион совгІча сома маьха продукци кхаьчай мехкага кхы тІа а. Еза-йоккхача индустре предприятеш дІахо а производства темпаш лакхъеш хьаенай. ЛаьгІ ца болийташ болх баьб кердача экономически реформа тІа баьннача «Грознефта» объединене промысловикаша, «Электроприбор» яхача завода приобраш ераша. План йоккхагІа оттаяь йоллашехьа а цар январи феврали беттшка лаьрхІа хинначул дукхагІа реализаци яьй продукцена, арахецача продукцега дІабода мах лохбаьб.

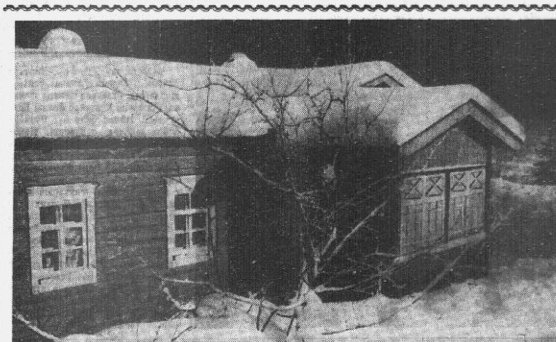
Республика бІарчча хьанийцача дІадахача шера шин бетта яьккхачул 14,4 процент дукхагІа яьккхай промышленни продукци. Продукци эггара дукхагІа арахийцай «Грознефта» объединене коллективаша — 26 процент, машиностроительни арматурни заводо — 33 процент Гудермесерча медико-инструментальни заводо шоза, дулха комбинато — 52 процент, кхыяраша. Цар кхоачаш а тІехкхоачаш а яьй шин бетта план.

Цхьабакъда, массанахьа а лелацар гІулакхаш лер тІа. ТІехьаюса предприятеш я вай. Февраль бетта, бакъдар аьлча, январь бетта хиннарел кІезиг-дукха кІезигьелар уж. ХІаьта а, пачхьалкхенна дІаеннаяц массехк бІаь эзар сома маьха продукци. Грозненски отделене машиннаькъахоша шин бетта план кхоачашъяьяле а, Іалашдаьдац мехкдаьтта чакхдоахараша арахеца моторни доагори машиндаьтташи дІаозилга. Из да «Грознефтехимзаводы» яхача объединене цхьайолча предприятепа шин бетта план кхоачаш ца яра керттерча бахьанех цаІ. Бакъдар аьлча, заводашка шоай а да чухьара кхоачамбоацараш, пайда эцанза дола кхоачамаш. Иззаморг ала доагІа тІехьаюсарашта юкъе нийсъеннача вокх предприятеех а.

Предприятей коллективаша, партийни, профсоюзни комсомольски организацеша, берригача болхлошеи специалисташеи шоай низ кхоачар деза чухьара кхоачамаши торонаши оарцагІъяхара, болх овлангара деиз аргабаьккха тоабара, къахьегама овсарле лакхъяра пу тайппара хьалхарча квартала плани социалистически декхараши кхоачашделга Іалашдара. Вай республике хила йиш яц тІехьаюсаш йола коллективаш.

Лохе оаха шераш йоах шин бетта план кхоачаш ца яьча предприятей.

Предприятеш	Директор	Парторганизаце секретарь	Шин бетта план кхоачашъяра процент
«Трансмаш» яха завод	Комаров А. В.	Магомадов М. М.	97
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод	Семенова Т. Г.	Живолупов М. А.	99,7
Крекинг - завод	Костюченко А. П.	Забелин К. С.	99,5
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод	Грачев Б. Я.	Атаруков А. Г.	90
Производственно - товарни контора	Троицкий А. И.	Кацевман И. Г.	99
«Терек» яха мебельни-хьучакхйоаха фирма (головной предприяти)	Арсенюк А. М. (директора декхараш кхоачашдер).	Федушкин Н. И.	83
Ермоловски хьучакхйоаха комбинат	Ненароков Ю. И.	Юшко М. Л.	76
Карьероуправлени	Дахкилгов Ш. Э.	Аушев А. Х.	99
Гудермесера кирпишкий завод	Печенкин А. П.	Куза Г. У.	63
Наьсарен - Вовкзалера маькха завод	Ужахов Б. Б.	Арчаков М. К.	96
Гормолкомбинат	Изюмова В. В.	Пестренин Н. С.	98,8
Веданара хьун боахам	Кусаев С. С.	Декаев И.	97
Ачхой-Мартанера хьун боахам	Мизиев Ю. Ю.	Хулашев Л.	94
Грозненски хьун пункт	Магомаев Х. А.	—	55
Техобслуживане станци	Пурдик В. Ф.	Мокрогузов В. С.	85
Шаьлара аьшкабетонни изделей завод	Вышкварко В. Г.	Дудаев М.	90

Карельски перешейке гаьнна дІачувахача хьуна юкъерча кІаьда тІа, наькъа юстаро, дагІа доккха доаца цхьа этаж йола безаме цІа. Из да цхьан хана Ялкала яха юрт лоархІаш хиннача гІирсех цаІ. Из цІа исторически да. Цу чу вахаш а болх беш а хиннав В. И. Ленин 1917 шера август бетта. Уж деноши диц ца далийтар духьа Ильичево аьнна цІи тиллай поселках, хІаьта чухь В. И. Ленина мемориальни музей йиллай.

Н. Науменкова сурт.

ТАСС фотохроника.

Дика чакхдоахаргда хоржамаш

1967 шера 12 марта РСФСР Лакхехьарча Советеи къахьегамхой депутатий моттигерча Советашкеи хоржамаш дарах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ кепайоазон тІа ара мадаьллинге а цу лоархІамерча политически событена кийчо йолайир тха района партийни организацеша.

Партийни собранешка агитатораш чІоагІ а баь, участкаш дІайийкъар царна. Харжархошта юкъе агитационно-массови болх бара верригa юкъеэзараш 750 агитатор ва. Района территоре тІа вІашагІъелла 26 агитпункт я. КПСС райкомо къаьстта уйла тІаяхийтар агитпунктай заведующеш харжара. Масала, 26 сагах 8 лакхера образовани йолаш ва, хІаьта 18 — юкъера образовани йолаш. Царех лархІа мегаргболаш ба укх дукхача шерашка вІаштта агитпункта заведующи хулаш хьавоагІа «Победа» яхача колхозерча агитпункта заведующи Михаил Георгиевич Ворошкевич, XX-ча партсъезда пІерагІча колхоза клуберча агитпункта заведующи Антамошкин Иван Иванович, Орджоникидзевски станични Советерча агитпункта заведующи Тумгоев Яхьяй Дауд, дукха кхыбараш санна бола, атта беце а, сийлахьа болча цу къахьегама ветеранаш.

Эггара хьалха цу бехктокхамерча балха юкъеэзав къона коммунист Гайтукиев Руслан—Серноводски станицерча агитпункта заведующи, комсомолец Гандалоев — Оалкамарча юкхьанцарча школа директор, дукха кхыбараш.

Партийни организацей секретарашцеи агитпунктай заведующешцеи кхо семинар яьй КПСС райкомо. Агитатораштa практически новкъостал хилийтар духьа «Знамя труда» яхача районни газета оагІонаш тІа кепатеха араяьккхар харжархошта ешаргйолча лекцей, ергйолча докладийи беседайи йола тематика.

Цу доллача хІамаша дукхача агитаторашка йиш хилийтар болх нийса дІаболабе. ДикагІа йола агитпункташ я: Серноводскерча юртбоахама техникума библиотекера массаза а болх беш йола агитпункт (заведующи Иван Михайлович Павленко), «Победа» яхача колхозера массаза а болх беш йола агитпункт (заведующи Михаил Георгиевич Ворошкевич)· районни культура ЦІагІара агитпункт (заведующи Валентин Степанович Белазнов), дукха кхыраш.

Цу лакхе белгалъяьча агитпункташка хьашт долчо пайда эца оттадаь да эшаш дола литература, керда газеташ, журналаш, справкаш тела истолаш, шоай участкашка агитатораша беча балха учет лелаеш дола журналаш, харжархоша хаттараш ду, предложенеш тела замечанеш ю журналаш, стендаш, хоза кийчъяь панноши, агитаторий балха планаш, агитаторашa хан-ханнахьа дежурство лелаю, вІаштІехьдаьккхад харжархой кандидатанца вІашагІбетталулга, къонача харжархошпа сайренаш яьй, хан-ханнахьа лекцеш еш, докладаш ю, дика вІаштІехьдаьккхад участкашка агитатораша беча балха тІа хьожам лоаттабелга цар балха опыт даим дІа-хьа эцаш я.

Водхозера агитатораш Лихолобов Г. Л., Лямзина Р. П., Круглиевская О. М., № 2 йолча Орджоникидзевски станицерча юкъерча школера агитатор Попова Л. Б., Орджоникидзевски юкъерча школера Гаврилов Л. Г. хІанзле а 3—4-за хиннаб шоай харжархой болча.

Сакъердаме темаши хоадамболлаш а нийса а жоп даланза даргдоацаш дола хаттараши гІеттаду харжархоша. Тайп-тайпара я агитаторашa хІанзле а харжархошта хьалхашка яьча беседай тематика. Масала, агитатор Л. Г. Гавриловас шийн харжархошта йовзийтай хоржамех йола положени, СССР-ерча а капиталмехкашкарча а хоржамий системах, Советски Іаьдал латтача 50 шера советски халкъа карагІдаьннарех дийцар.

Агитаторашпа ше беча балха тІа хІара агитатор тар ма лу дукхагІа шийн харжархой болча хургволаш, тар ма лу дукхагІа цо царна беседаш ергйолаш, царна эшараш, дагалаттараш фуд ховргдолаш, депутаталла харжа оттабаьча кандидатех лаьца мадарра дувцаргдолаш дола гІулакх вІаштІехьдаккха гІерт КПСС райком. Цу гІулакха активаца цхьана, агитаторий цхьайолча участкай хІара коа чуотташ чакхбаьхаб шийн болхлой КПСС райкома пропагандаи агитацеи отдело. Техкачул тІехьагІа гучадаьннад, дукхагІа болча агитатораша шоашта тІадилла гІулакх тешшаме, дика чакхдоаккхаш хилар.

Цхьабакъда, бакъахьарча гІулакхашта нийсса цхьаболча агитаторий балха тІа цІенхаштта кхоачамбоацараш а хиннад. Масала, цхьаболча агитаторашa туллаш шоай харжархой болча дІачуоттарали цар спискаш оттаярали башха цхьаккха хІама даьдац. Уж вІашагІа а теха, агитатора лоархІам царна дІабовайита бийзар.

ХІанз шийн тІеххьарчеи хоадамболлаш йолчеи стаде кхаьчай хоржамий кампани. Массайолча агитпункташка дика бІаргагургйолчча моттигашка латт хоза кийчъяь «Депутаталла харжа оттабаь вай кандидаташ» е «Малаш ба вай хоржараш» яха витринаш. Депутатий кандидаталла оттабаьб дикагІчарех дикагІбараш. Цудухьа цхьаккха шеко яц 12-ча марта района берригача харжархоша массава цхьатарра раьза волаш вай мехка дикагІа болча къонгаштеи мехкараштеи тІехьа кхаж тоссаргхиларах.

И. ЧУНИХИН,

КПСС Сунженски райкома инструктор.

Халкъа кандидаташ

ХАЛКЪО ТЕШАМ ЛУ

Болх беш вола дукха ха йий? Правительства дукха совгІаташ тийнналий? Эггара хьалхагІа уж хаттараш духьал отт республика Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаваьв аьннача сагах дувцача хана. Цхьабакъда, из ишттта да ала йиш яц Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаьвча Лотирова ІаблулиЙ Розах.

...1962-ча шера Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен педагогически институт дийша йисте а яьккха Янзарерча юкъерча школе дІаболабир Розас шийн къахьегама никъ. Ма атта дац-кх хІара бера оачал йовза, лоаца аьлча уж вахара нийсача новкъа баха, шоай Даьхен бизза къонгаш хургболаш хьалкхебе. Сона-м кхыметтел акхар массане цІераш а дага мича йоагІаргья аьнна хетар Розийна юкхьанца. Ховргдий - хьогІ сона акхарпа болх бе, низ кхоачаргбийхьогІ? Цхьабакъда, уж шекон уйлаш балхаца дІа ме шаьрлу дІадьлар.

Школера беррига дешархой дІабахачул тІехьагІа, шийн новкъостий — хьехархой — шо-шоай цІенгахьа лестачул тІехьагІа кІоаргга бийса яхалца учительске ягІаш хулар Роза. Дукха дар уйлаш е еза гІулакхаш. Фу дича хургда-хьогІ уж кхоачаш? ХІаьта уж наькъаш лаха цун дика вІаштІехьа а доалар...

Наьсарен № 2 йолча юкъерча школе эрсий мотти, литературеи хьехаш я хІанз ІаблулиЙ Роза. Дика довза цунна шийна хьалхашка латта декхараш. ХІаьта уж кхоачашдеш из хиларах шеко а яц. Нагахьа санна беро дика дешар хьона лойя эггара хьалха цун даьцанаьнапа бувзам оттабе беза Іа, — оал цо юкхьанца школе болх беначa хьехархочунга. ХІаьта Розас ше из бувзам хІара дешархочун даьца - наьнаца айхха лоатта а бу.

...Школе деша ягІача хана а «тха активистка» оалаш хиннал Розах. Институте дийшача шерашка а комсомольски болх беш хиннай. ВЛКСМ-а Нохч-ГІалгІай обкома членалла хийржай. ХІаьта укхаза а — школе — тІадиллал къонача хьехархочоа общественни болх белга. Цкъа-дале из я берашта кхетам балара даькъе завуч. Ала деза цу тайпара единица укх школе хІанзалца ца хинналга. Цудухьа кхетале хала дац мел дукха къахьега дезар Розай болх дІаболабаьча дийнахьа денз. Юкхьанца эргабаьккха тоабе бийзар методически болх. ХІаьта хІанзе а ала деза хьинар долча хьехархочунна из деррига а дика карагІдаьннилга. «ХІанз тхона тхоай вахар геттара сакъердаме хет», — оал дешархоша. Из бакъда. Сагота ха яц царга, е сайренга кийчбала безаш хул, е цхьанахьа экскурсе баха безаш хул, е кхыйола мероприяти дІаяхьа езаш. Къаьстта дукха гІулакхаш да хІанз советски Іаьдала 50 шу дузача денга накъаболхаш цар массане а кхоачашде дезаш. хІаьта цу берригача балха кулгалдеш я нов. Латирова. ХІана вай республика школаша дІахьош я «Цхьаккха вин а веннавац. цхьаккха дип а деннадац» яхаш йола краеведчески эстафета. Кийчлуш ба цунга Наьсарен № 2 йолча школа дешархой а. Гулъю граждански а Сийлахь-боккхача Дай-мехка а тІемашка дакъа лоацаш хинначарех йола материалаш. парца вІашагІкхетараш ду, шоай школа истори язду.

Из дарах боалаш бац Розас дІахьош бола общественни болх. Цо кулгалдеча литературни кружоке дешархоша литературеи эрсий мотти Іомабу. Цу кружока хІара занятега цІенхаштта кийчо ю Розас. Цудухьа хул занятеш сакъердаме а берашта дикка пайда луш а.

Цхьа дика кица за гІалгІашта юкъе дукхача хана денз лелаш: «Іа наха деш дола дика хьайна ду Іа» яхаш. Да а да-кх из ишттта. Нагахьа санна наха гІулакх де гІерташ, парца Іымерза, безаме хьо хуле, уж цІаккха а Іергбац хьона из юха па декхаш. Цудухьа оттаяьй Лотирова ІаблулиЙ Розай кандидатура Нохч - ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла харжа аьнна. Шеко яц Розас шийна харжархоша тІадилла моллагІа гІулакх сийленца кхоачашдергхиларах.

Г. ГАГИЕВ.

ДАЬЧОХ КХОАЧАМ ЦА БЕШ...

Кобзарь Зинаида Ивановна — Грозненски городской Совета депутатий кандидат я.

Кандидата биографега хьежача тоъаргда наха из сендухьа еза, хІанз шозлагІа шоай депутаталла хІана хорж ха, нагахьа санна цу тІа дукха ца дувце а. МоллагІча биографе тІа санна цу тІа язду: тІема шерашка да воацаш дезал бисача бераш кхаба нанна новкъостал дар духьа ворхІлагІча классера хьа а яьнна ремесленни училище яхар йиІиг, тІаккха Тульски оружейни заводе болх беш, массанеца цхьана окопаш йоахаш хилар. Арме радист яр. цІаеначул тІехьагІа школе радиотелеграфи хьийхар, болх бир центральни телеграфе. Къулбехьен-Сахалинске оператор-радиста болх бир.

Из биографи я, цу тІа язде велча а язлургдацар мел лайнар, халонаща духьаллатташ, къонача кхалсага хьабенача наькъах. Ше болх мел беча хана вІалла йитацар Зинаидас тІемо юкъахдаьккха шийн дешар дІахоздахьара уйла. Из кхоачашхилар цун 1954-ча шера. Цу шера Къилбасела-ХІирий мехкдаьтта техникум йистеяьккхар Зинаидаси цун мароч. Хоза дІадоладенна вахар дукха ха ялалехьа дехар — памогар кхийтта велар мар, бакъда денала хоханзар Зинаида Ивановна. Массаза наха юкъе го йиш яр из. «Старогрознефть» мехкдаьтта-промыслови управлене № 3 йолча промысле оператор яр из цу хана. Общественни балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш хиларца белгалъялар Зинаида дукха ха ялалехьа. Духхьала укх тІеххьарча шерашка шоза хержар из управлене местни комитета членалла, массава раьза а волаш хьайийцар коммунистий партгрупте мугІарашка. Из я партгруппорг. агитатор, къахьегамхошта юкъе цо еш лекцеш, докладаш, хьинаре дакъа лоац кепайоазув болхлошта юкъе дІадоаржадеш. Из кандидаталла харжара керттера бахьан да нахаца из товш хилар, массалолча хІамах дог лазаш, гонахьа мел дар хозде, тоаде гІерташ хилар.

Ше болх бе йолаеннача хьалхарча дийнахьа дена оператора говзал кІоаргга Іомае йолаелар из, цул тІехьагІа цо дикка караерзайир скважинашта тохкамаш деча операторий говзал а. ХІаьта хІанз из я телемеханизированни промысла диспетчерски пульта оператор. Зинаида Ивановнас Іомаяь яххагІа специальность я из. Цох кхоачамбаь Іе безам болаш яц Зинаида Ивановна. ДІахо а шийн балха говзал шаьръеш къахьегаш я хьинар дола кхалсаг.

Г. ТИХОНОВ.

КОТБАЬННАРАШТА—КАРАРА КАРА ТЕЛА ЦІЕ БАЙРАКХ

КПСС обкома бюрои республика Министрий Советии хьежай 1966 шера хьайбай продукташ дукхагІа яхарай кийчъяраи районаша лелаьча социалистически яхьа итогашка. Котъяьннарг лаьрхІай Шелковской район (КПСС райкома секретарь нов. Полушкин, райисполкома председатель нов. Земсков, районни юрта боахама производственни управлене начальник нов. Самарский). Парте обкомеи республика Министрий Советеи карара кара тела ЦІе байракх цунга йитай.

Массе тайпа доахани ков тІара оалхазараши дийбад соахка Шелковской района боахамашка, лакхъеннай цар продуктивность, Укхаза хІара кхоабача Іаттагара 2398 килограмм шура яьккхай, юкъера лаьрхІача хІара устагІанна тІера 4,2 килограмм тха даьккхад, хІара бІаь Іатта лоархІаш 90 Іасилг кхедаьд, хІаьта хІара бІаь жийна лоархІаш—95 Іаьхар. Района ханал хьалха кхоачашъяьй пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара планаши социалистически декхараши.

Белгалдаьккхад, хьайбай продукташ дукхагІа яхареи кийчъяреи гІулакха Грозненскии Сунженскии районаша дика болх баь хилар.

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ЛОАРХІАМЕ ДЕКХАР

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагІо тІа).

деиз тоабе, производстве цар хьинар айде, дІамигача а доккхача а хІаман хьурмат дергдолча уйланца уж хьалкхебе.

Къаьстта уйла тІаяхийта еза бебашха ца хеташ лаьттах пайда эцилга дІададаккхара. Цу гІулакха укх гарггарча деношка звеношта, бригадашта дІа а дийкъа дІадала деза лаьтташ. Укх шера къаьстта а лоархІаме да ялатийи лаьттанцара йоалача кхыйолча культурайи хьувкъам лакхбар а уж яхарга дІабода мах лохбар а духьа къовсам лоаттабеча звеньяй, бригадай лоархІам лакхбар. ХІанззе а деиз звеношта дІаяла еза парна эшаш йола техника, удобренеш, бокъонца калибровка е еза фула, цхьан дешаца аьлча, лерттІа болх бара парна эша деррига хьалаш хилийта деза. Механизатороашта Іомае еза хьажкІаши кхыйола культураши квадратно - гнездовой хьисапе дІаера приемаш.

Къайла сенна кхухьаргда из — дуккхача районашка лаьрххІа теркалбаьбац звеной болх. Цунца мара кхетаде йиш йолаш дац царех дуккхачар балха хьокхамаш дІадахача шера лоха хинна хилар. ХІаьта звенош геттара юкъера дІаяьнна а я моттигаш.

Колхозхойи совхозий болхлойи коммунистически сакхетам лакхбара йоакхо еча хана кхетамца пайда эца беза материальни стимулий боккхача низах.

Партийни организацеш декхарийла я дикагІа долча боахамашка къахьегамах мах телара практика лаьрххІа Іомае, моттигерча хьалашка хьежжа боахама из юкъеяхьара колхозий правленештен совхозий дирекцештен новкъостал де.

Ховш да, гурахьа ювча ка болча культураша республике доаккхача ялатех доккха дакъа дІалоацаш хилар. Масала, дІадахача шера дерригa чуленача ялатех 80 процент дараш гурахьа дув ялаташ дар. ХІаьта цхьайолча районашка кхы а дукхагІа хиннад уж. Укх шера соахкарчу а дукхагІа доахаргда гурахьа дув ялаташ.

Цу гІулакхо юрта боахама болхлой декхарийла бу гурахьа дув ялаташ дІадийнача дерригача лаьтташ тІа цу культурай лакха хьувкъам кхебара даьза дарг мел доацар де.

Эггара хьалха лаьгІ ца болийташ тІахьожам лоаттабанза баргбац гурахьа дІадийна ялаташ малагІча хьала тІа да хьожаш, Іаггара уж мишта доал хьожаш, шиі ханнахьа подкормка е еза дІадийнача ялаташта, лаьттанца хьоанал меллай хьахьокхаш йолча агротехнически картограммай даннеш бокъонца теркал а еш. Гурахьа дІадийнача ялаташта удобренешца подкормка яра эггара аьттув болашагІа йола ха хьатІаэттай хІанз. ЛоархІаме да, кхашкара балхаш шерра дІадоладалалехьа бІаьстан юхьера подкормка яь яккхар. Кхашка юртбоахама культурашта зуламдергаши лазараши, хІаьта иштта оасара йоархІ а гучайоалий хьежа езаш я дІайийна хІамаш лораю служба, колхозийи совхозийи специалисташ царцара къовсам шиі ханнахьеи дикен чакхбаккхар духьа. Цхьабакъда, цу гІулакха бокъонца кийчо е еза хІара боахамо: тІаоза еза мел эш ядохимикаташ, гербицидаш, нах кийчбе беза, авиаотрядаца договор де деза. Уж балхаш чакхдахара культура лакха йолаш, йоккхий знанеши опыти йолаш хила веза.

Гурахьа ялаташ дІадийнача лаьтта тІоадал ца тоъар вочa оагІодахьара Іадкъа тарлу хьувкъама. Из теркал а деш, колхозийи совхозийи кулгалхой, юрта боахама специалисташ декхарийла ба хий а дехкаш лаьттанцара тІоадал совъяха. Лаьтташка хий дехкара торонех биззан дикагІеи пайда эцар — из я хьувкъам лакхбара хоадамболлаш йола фактор, пунах латт хІанз лоархІамерча декхарех цаІ. Цу гІулакха бокъонца къоастаданза заргдац хІара кхай тІа малагІча тайпара хий дахийта деза, кхай тІа дуллача хин боарам мел хила беза. Хий дехкаргдола болхлой хьалххагІе а кийчбе, хий ухаргдэла сангараш тоае, догІан хьисапе хий детта машинаши насосни станцеши кийчъе, звеньяши хий дехка болхлойи мел эшача инвентараца Іалашбе беза.

Колхозийи совхозийи партийни организацеш декхарийла я хий диллара дешаш лаьгІлургбоацача шоай тІахьожама кІаллаца, лаьтташта хий диллара йолча ерригача - торонех хІара бригадо, звенос пайда эцилга вІаштІехьдаккха.

Гурахьа дийнача ялаташта тар ма лу дукхагІа моттиг чулоацаш макхаш даха дезаш ба укх шера колхозийи совхозийи специалисташ, цхьабакъда, уж даха деза дикагІа йолча ханашкеи хІара къаьсттача кхай тІарча ялатий хьалагеи хьежжа.

Моттигера хьаухача хоамех, цхьадолча боахамашка гурахьа дІадийна ялаташ, керттерча даькъе мукх, сов чІоагІа шелал оттарах дайнад. Гурахьа дІадийна ялаташ хІанз сихха малагІча хьала тІа да хьажа деза, дайна ялаташ тІахиннача лаьтташка малагІа культура дІайийча бакъахьа я шиі харлахьа къоастадараи цу гІулакха фу мел эшаргда хараи. Гурахьа ялаташта лаьрхІа дІайийна хинна культураш яйнача лаьтташка юха дІаювраш бІаьстан юхье ювш йола культураш хила еза юбилейни шера доаккхаш дола дерригa ялат кІезиг ца далийтар духьа.

Къаьстта дувна дезаш да хьажкІаш кхеяра дош.

Колхозийи совхозийи дуккхача кулгалхоша, юрта боахама специалисташа дош ца хеташ ют хьажкІаш, белгалдоаккхаш цхьаккха бахьан а доацаш.

1966 шера республике юкъера лаьрхІача баьнна хьажкІий хьувкъам гектара тІара 11,3 центнер мара хиланзар. Духхьал хьажкІий хьувкъам лоха хилар бахьан долаш 40 эзар тонн совгІача ялатех яьлар республика. Кхыметтел хьажкІаш кхеяра къаьстта дика аьттув бола хьалаш долча районашка а лоха хиглаб цар хьувкъам. Масала, Наьсарен районе соахка хІара гектара тІара 11 центнер мара хьажкІаш яьхаяц, Шаьла районе — 11,4 центнер, Урус - Мартана районе — 13,4 центнер.

Цу районашка а, хІаьта иштта кхыча районий хиш дехкача лаьтташка а лакха хьувкъам тела а тийннаб, хІанз а тел ялатийнеи силосаи лаьрхІа дІайийнача хьажкІаша. ХІаьта нагахьа санна боахамаша цу культура хьувкъам лоха кхебеш хилча, цунна бехке яраш хьажкІаш яц, эггара хьалха, уж во кхееращ ба.

ХьажкІий хьувкъам лоха хилара бахьан хаоттама хьалаш аьттув боацаш нийсдалар да ала гІерт боахамий цхьабола кулгалхой. Духхьал дІаала деза уж бахьанаш корта боацаш хилар.

Боахамаша лоха хьувкъам кхебара бахьан, эггара хьалха, из культура дІайийчеи ца йийчеи бебашха ца хетарах латт, дуккхача моттигашка вІалла даькъе лоархІаш а яц хьажкІаш.

ХьажкІаш эггара вогІча лаьтташка юв дІа, цкъаза бІаьстан юхье оахам а дийя. Минеральни органически удобернеш кІезига тесс. хьувкъам лакхбара вІалла а пайда эцац дехкача хих. ХІаьта, вайна ховш ма дий, хьажкІаш хий дехкаш хилча дика дегІайоагІаш а шоашта хий дехкарга дІадахар диззa юхаметтаcттадеш а йола культура хилар.

Дуккхача боахамий кхаш Іажаркх, баІ, сух, кхыяраш санна йола хьувкъама чІоагГа Іадкъаш йола оасара йоархІ дукха тІаьнна да, хІаьта а царца къовсам лоаттабара хоадамболлаш деш цхьаккха хІама дац. Цул а вогІа да, оасарца къовсам лоаттабе аьттув дикагІа хургболча тайпара культураш дІа ца ер. Белггала аьлча, хьажкІаши кхыйола пух токхаш кхею культураши квадратно-гнездовой хьисапе дІаер санна йола лоархІамера агротехнически прием дуккхача боахамашка тесса йийтай. МугІарчегІ, юкъера юкъ 70 сантиметр а йолаш, дІаюв хьажкІаш урагІеи пхорагІеи нух токхадеш оасар дІадаккха а, лаьтта цамцадаккха а йиш хургйоацаш юв. ХьажкІаш цу способах дІаювш хилча а, уж хьалкхеяра деш кхы хІама ца хилча а лакха хьувкъам кхебергбац.

Гурахьа дувча ялаташкара юхаиккхача дерригa доаккхача ялата юкъе республике шоллагІа моттиг дІалоац хьажкІаша. ДегІаухача хьайбай боахама доакъарий баланса юкъе керттерчарех цаІ я из культура. ХІаьта, нагахьа санна вай цунцара воай гІулакхаш тоа а ца дой, из кхеелга лерттІача боарам тІа а ца доаккхе, ялат дукхагІа дахарeи доакъарий чІоагІа база хьаяреи проблема кхоачашъюлургьяц вайга.

ГІулакха хьашташа дІадех из культура кхеяра терко дикагІа елга.

Къаьстта лоархІаме да из культура дІаера дика, вІаштІехьа долча моттигашка, хий дехка лаьтташ къоастадар, кхашка удобренеш товсар, ерригa хьажкІаш звеношта дІаекъар. ДІаде дикагІча сортех йолча хьажкІий фу харжа деза, уж сенна лаьрхІа дІаювш я ховш, бокъонца калибровка а яь кийчде деза ялатийча лаьрхІа дІаювргйолча хьажкІий фу, хІаьта иштта силосаи мошача доакъарийнеи лаьрхІа дІаювргйолча хьажкІий а фу. ЛоархІаме да ялатийнеи силосаи лаьрхІа дІаювш йола хьажкІаш дикагІча хана квадратно - гнездовой способах дІаер. Иштта дІа ца ювш йита йиш яц хьажкІаш цу способах из культура дІаелургйоацаш долча лаьтташка мара.

Кхы гоа а ца деш, колхозийи совхозийи кулгалхошца цхьана къоасталде деза юрта боахама Министерства, «Сельхозтехника» республикански объединене, моттигашкарча цар органаша хьажкІаш кхеярна дувзаденна дола дешаш.

Цу ханна уйла тІаяхийта еза чІоагІа лоархІамера ши дош къоасталара.

Цкъа-дале, март бутт бовлцеи апрель бутт юкъебаххалцеи хьажкІаш а нух токхош йола кхы тайпа культураш а кхеяра теоретически ларлаш Іомае еза уж культураш кхееш болча механизатороашта, хІаьта керттердар да, хьажкІаш квадратно-гнездовой хьисапе дІаера практически навыкаш Іомаяр.

ШозлагІа - дале, сихха тоаяь яха а квадратно-гнездовой хьисапе хьажкІаш кийчъе а еза боахамашка шоашка мел йола квадратно - гнездовой сеялкаш.

Уж декхараш кхоачашдеча партийни наькъаца юкъегІорта еза парте райкомаш, колхозийи совхозийи партийни организацеш. ХьажкІаши кхыйола культураши кхееш болча наьха дешар вІаштІехьдаккхара балхага хьожаш парте райкомаш хургйолча тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх.

КПСС ХХIII-ча съезда Директиваша хьалхадоах мехка мамогга дукхагІа дуга кхеданза дарг ца хилар.

Вай республика боахамаш дуга кхеде доладенна дукха ха яц. цхьабакъда, цу юкъа а дуга лакха хьувкъам кхебара гІулакха цхьайола опыт Іомаяьй цхьаццайолча бригадаша.

Ер шоллагІа шу да Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхозерча нов. Тучина бригадо хІара гектара тІара 35 — 44 центнер дуга доаха. «Степной» яхача совхозерча сортоиспытательни участке 75 а кхы дукхагІа а центнер дуга даькхар соахка хІара гектара тІара.

Цхьабакъда, дуга хьувкъам хІанз а лоха хул колхозашкеи совхозашкеи, цун дикал из кийчдара кондицешка хьежжа яц.

Укх шера дуга дІадийнача хІара гектара тІара 45 — 50 центнерал кІезигагІа доацаш из даккхар духьа къовсам лоаттабе безаш ба дуга кхедераш. ХІаьта цу гІулакха, дуга кхедеш болча наха из кхедара агротехника ханза а кхашка из дукхагІа юкъекхахьанза а яргьяц.

ЛоархІаме да, дуга тІехдикеи хьувкъам лакха болаши кхелар духьа лоаттабеча къовсаме наьха безам дукхагІа хилийтар.

Республика дуккхача колхозашеи совхозашеи поукосни пожнивпойи культурай лакха хьувкъам кхебара опыт Іоаяьй.

Ялат дукхагІа даккхара болча цу кхоачамах пайда эца беза хІара боахамо. Ялатийча лаьрхІа хьажкІаши борци дІабера хІанзе а деиз белгалданза даргдац укосни культураш тІера дІа а яьнна хьалха мукъадоалаш дола кхаш. Цу гІулакха хІанззе а деиз эшшача боараме фу кийчде деза боахамаша.

Цхьа кІеззига деноош мара дисадац кхашкара балхаш дІадоладала. Укх юхейисача хана тракторашта, фу дІадувчеи лаьтта цамцадоахачеи машинашта ремонт яь яккха еза, бІаьстан юхье дІаювча культурай фу цІенде а дІаде кийчде а деза, хувца хьахьожадаь дерригa фу хьаэца деза госресурсашкара. ЛоархІаме да кхашкара станаш кийчъяр, кхашка балхаш деш болча наха хан-хелнахьа юкъара кхача кийчбелга вІаштІехьдаккхар. Спйлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара баха боагтІача тайпара накъабахар духьа шерра социалистически ях яьржача укх деношка КПСС райкомий болхлой, производственни управленей специалистий моттиг кхашкарча станашка, бригадашка, звеношка я. Цар керттера декхар — наьха къахьегам нийса вІашагІболла, пятилетка 2-ча шера еррига юртбоахама производство дикка айелга, къаьстта а ялат дукхагІа доаккхилга вІаштІехьдаргдолаш техниках балха овсарле лакха йолаш пайда эцара механизатороашта эша хьалаш кийчдеча лаьтта леладерашта новкъостал дар.

Ф. ЮРЧЕНКО,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкома юртбоахама отдела заведующи.

ЖА ДЕБАДАРА

Гарга гІорташ латт жа дахка ха. Цу лоархІамерча боахама компанена тешшаме кийчо еш ба тха боахама специалисташ, жа леладераш. ДІадахача шера жа лелалара отраслех 108 эзар сом пайла баьлар колхоза. Цу гІулакхо хьахьокх боахама жа леладерий говзал лакха йолга.

ДІадахача шера хиннáчарел аьттув болаш да укх шера Іана хьалаш. Соахка № 1 йолча жа-товарни ферма болхлоша хІара бІаь устагІан трехьара бІаь кхойтта Іаьхар хьакъоастабир — планал 16 Іаьхар дукхагІа.

ХІара устагІан тІера тха даккхара планови заданеш дикка тІеххоачашйир колхоза хьалха латтача жа леладераша Б. Гишкоева, Г. Гамаева. Жен продуктивность лакхъяра колхоза правлене алапел совгІа 40—50 Іаьхар белар хьалха латтача жа леладерашта.

Иштта лакхара къахьегама толамаш даха вІаштІехьдаьлар жа леладерий жа дахкара компанена геттара дика кийчо ярах.

Дукха балхаш даьд жа леладераша укх шера а жен продуктивность лаккхъяра. Божигани Дмитриевой яхача участкашка укх шера хьайийлар даим болх беш йола ветеринарни пункт. Цу гІулакхо йиш хулийтаргья Іулашка деш дола профилактически балхаш тоаде, хьахула Іоахарийи жерчи кІалдусаргдоацаш хьалаш вІаштІехьдаха. Колхоза центральни усадьбала 200—250 километр гаьна я кашараш, бакъда кашараш гаьнаяр аьнна ца Іеш цига мел эшаш йола оборудовани дІайихьай, доакъар Іалашдаьд.

Жа дахкара компанена дика кийчо еш ба жа-Іуй ин. Гишкоев, Гамаев, Магомедов, Каванаев, кхыбараш. Беррига бахкаргболаш 6,5 эзар жий ба. Царна тІехьара хьакъоастадаьча Іоахарех боккха пайда баргба боахама, хІаьта чІоагІлургья колхоза экономика.

Дукха капитальни балхаш де лерхІ оаха жа чудоахкача помещенешка. БоккхагІа болча жа-Іушта А. Сундурбековеи А. Таушевеи леладу жа чудоахкача кашараш тІера эра дІа а баьккха шифер тІатоха лерхІ.

Массаболча колхозхоша санна лакхара социалистически декхараш тІайийцад жа леладераша. Жа дахкара компани хьокхаме чакхъяккхара боккха теркам тІабахийта беза колхоза говзача жа леладераша, ветеринарно - зоотехнически болхлоша. ХІара бІаь устагІанна тІехьара 112—114 Іаьхар хьакъоастабе декхар тІайийцад оаха. Из кхоачашде деррига хьалаш да боахаме. Жа леладераша кхоачам хиллал тайптайпара дегІа пайдане доакъар Іалашдаьд: йол, концентраташ, жена кІалхьарцар.

Жа дахкара сезон тІакхоачаш помещене чудоахкача жерчех хІаранена кхоккха бІаь грамм концентраташ тел, кхыча доакъарал совгІа.

Жа дахкара компанена иштта дика кийчо ярах боахама йиш хургья шоаш Октябра сийна тІайийца декхараш толамца кхоачашде.

А. БАГАЕВ,
Шелковской района Кирова цІерагІча колхоза же боахама заведующи.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Копет-Дага лоамашта юхе боамби дІабе кийчлуш ба боамби кхебераш. Укх шера 110 гектар дукхагІа дІабе лаьрхІад боамби Бахарденски района Калинина цІерагІча колхозе. ХІанз оахамаш нийсдеш латт боахаме (сурта тІа).

К. Назарова сурт.
ТАСС фотохроника.

БІАЬСТАН БАЛХАШТА —ДИКА КИЙЧО!

БІаьстал хьалхарча деношка юхера ремонтни балхаш чакхдоахаш ба Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» цІерагІча совхоза мастерской болхлой. Дика ка йоал ремонтникий. Къаьстта дика къахьег топливни аппаратурана ремонт еча слесара Бецаев Кюре. Ден нормаш 170 процент кхоачашъю цо.

Сурта тІа: топливни насоса ремонт еш воал слесарь Бецаев Кюри.

Д. Викторова сурт.

РЕЙД

ТЕХНИКА КИЙЧА ЯЦ

Лакхара социалистически декхараш тІайийцад Надтеречни района боахамаша укх юбилейни шера.

ХІанз хьожаргда вай миштa кийчо яьй района «Кругловский», «Надтеречный», «Верхне-Наурский» яхача чхьагІара совхозаша шоай декхараш кхоачашдара.

Района дерригa боахамаш декхарийла дар иттагІа октябрь тІакхоачаш ерригa зяб аьха яккха, бакъда «Кругловский» яхача совхозе ши бІаь гектар лаьтта дисар бІаьстан юхье аха.

Совхозе гурахьа дув ялат дІадийнал 1574 гектара тІа. Дика кхетаду совхоза специалисташа шоаш тІайийца декхараш кхоачашдара гурахьа ювча культурашта минеральни удобренешца подкормка е эзилга. Уж балхаш дика дІа а доладаьлар совхозе. Гурахьа юв культураш дІайийнача кхашка хІара гектара тІа шишша центнер суперфосфат а тоссаш подкормка е дІаболабенна хиннаб совхоза кхаш леладераш. Цхьабакъда, диъладІа марте кхаччалца 252 гектар хиллал долча кхашка мара подкормка яьяц, хІаьта хІанз иштта лохарча темпашца деш хинна уж балхаш а совцадаьд.

ДикагІа вІаштІехьдаьккхадац совхозе бІаьстанна техника кийчъяра гІулакх а. Ерригa ремонт е езаш йийтта трактор яр совхозе, царех ворхІ мара ремонт яь яьннаяц хІанзалца.

БІаьстан кхашкарча балхашта тракторaш кийчъяра тІехьа хІана юс совхоз аьнна оаха даьча хаттара тайп-тайпара лоадам боаца бахьанаш увттаду совхоза керттерча инженера Хамидов Вахас.

Масса трактор йистельннай ремонт яь аьнна хаттар дича бархІ трактор яьннай аьнна жоп делар нов. Хамидова, бакъда ворхІ трактор йистеьнна хиларах мара оттаяь акташ яц. Цул совгІа центральни мастерскешка мел йола техникеи инвентари ара хоттала латт. ІотІаделхаш лоа а долаш. Бакъдар аьлча, техникана ремонт яра эшаш дола хьалаш а дац совхозе. Цкъа дале типовой мастерской яц, хІаьта кузнеца чуйолча помещене халданза мух чулатт лоа чухьекх, болх хьабе йиш йоацаш шийла я. Деррига ремонтни балхаш ара де дезаш да, ремонт еча хана техника чуоттае помещенеш ца хиларах. Тхо центральни мастерской нийсленнача хана цхьаккха беш болх а боацаш сварочни электрои цехашча шелалах удаш чубенна боахкар ремонтникаш.

Кхы дикагІа вІаштІехьбаьккхабац совхозе юртбоахама инвентарь бІаьстанна кийчъяра болх а. Ерригa ремонт е езаш хинна сеялкаш ремонт яь яьннаяле а, уж кхоачаш яц бІаьстан кхашкара балхаш толамца чакхдаха. Совхоза кхы а ши сеялка йиъ макхай агрегат эш, цхьабакъда цу шин сеялкахи макхаехен дІадала ахча дац совхозе дІадаха боахама шу зене чакхдаккхарах.

Белгалданза далац района «Сельхозтехника» совхоза юртбоахама техникана ремонт яра доагтІача тайпара новкъостал ца делга. Иштта дІадахача шера иттлагІча декабре ремонт е аьнна дІаенна трактор хІанз а тІехь ремонт яь яланза я.

ДикагІа вІаштІехьдаьккхад совхозе бІаьстан юхье дІаювча культурашта фу Іалашделга. ХІанале цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах дола 8 тонн хьажкІай, 7,5 тонн силоса лаьрхІа дІаювча хьажкІай фу, 172 тонн мукха фу, иштта кхыйолча культурай фу Іалашдаьд.

«Кругловский» совхозера доаллаше а «Верхне-Наурский» яхача совхоза центральни мастерскешка дахар тхо. Совхоза ремонтникаши механизатораши юртбоахама техникана ремонт яра оттаяьча графикага дуллача декхарийла бар вурийтта трактора ремонт е, бакъда хІанзалца тоаьнь а яьна бІаьстан кхашкарча балхашта кийчъяь яьнараш кхойтта трактор мара яц, февраль бетта ерригa ремонт е еза тракторaш тоаьнь яха езаш хиннаяле а. «Кругловский» яхача совхозе санна тоъаш яц укказа а ши сеялка, бакъда ткъоалагІча марте эша-м лерхІ совхозе уж сеялкаш. Цу ханна тоаяь яха лерхІ совхоза механизатораша ремонт е езаш хинна ткъаь кхоъ сеялка, хІаьта хІанзалца тоаяьраш вурийтта сеялка я.

Ховш мадарра, боккхача лоархІаме да бІаьстан кхашкара балхаш шин сменах дергдолаш гІулакх вІаштІехьдоаккхалга. Из дика кхетаду совхоза кулгалхоша дале а, укх шера цхьан сменах болх бе а тоъаш бац механизатораш. Совхозе ерригa а 40 трактор я, хІаьта дипломировании трактористаш 44 саг мара вац.

ДикагІча хьалаш тІа дац совхозе гурахьа дувча 1748 гектара тІа дІадийнача ялаташта минеральни удобренешца подкормка яра балхаш а. Совхоза директора декхараш кхоачашдеш волча керттерча инженера а цхьоалагІча отделене управляющи волча А. Тайсумова хацар масса гектара минеральни удобренешца подкормка яьй, хІаьта хІара гектара тІа масса центнер удобренеш тайсай. ДІатехкача гучадаьлар, хІанзалца 340 гектара мара суперфосфатаца подкормка ца яьлга, хІара гектара тІа 180 килограмм а тоссаш. ХІанз гурахьа дувча ялаташта подкормка яра балхаш сейцад, хІана аьлча совхозе минеральни удобренеш яц, хІаьта ерригa Іалашъяь хинна кховзткъа тонн суперфосфат дІатесса яьннай.

Ховш да шиі ханнахьа дІадийнача ялаташта пайда эцаргболча хана минеральни удобренешца подкормка ярах мел боккха пайда боал. Уж балхаш дарга хьежжа мара хьувкъаде йиш яц гурахьа дув ялаташ. Миччa тайпара дале а совхозе шиі ханнахьа йоакхо яьяц кхочам хиллал минеральни удобренеш Іалашъяра. Ала деза подкормка ца еш дисача кхашка товса минеральни удобренеш маца Іалашъе йиш хургья ца ховш болга совхоза кулгалхой.

ДикагІа вІаштІехьдаьккхад совхозе механизированни звеньяш вІашагІтохара гІулакх. ХІанале вІашагІтехай хьажкІаш кхеерий йиъ механизировани звено. ХІанз хьажкІаш дІаювргйолча участка тІа органически удобренеш товсара балхаш деш я звенош. 125 гектара тІа органически удобренеш тайсай звено членаша, хІаьта уж балхаш деш а да хІанз.

Хьалха оаха йийцача шин совхозерчул дикагІа вІаштІехьдаьккхадац бІаьстан кхашкарча балхашта кийчояра гІулакх укх района «Надтеречный» яхача совхозе а. Совхоза тракторни парке дукха, тайп-тайпара юртбоахама машинаш я. Духхьал тракторaш 40 гаргга я совхозе. Цу ерригача тракторех ремонтни сезонах тоае езаш хинна тракторaш йийтта трактор я. Шиі доалахьа кхоачам хиллал ремонтни техника, оборудовани йолча боахаме ерригa торонаш хила еза юртбоахама техника шиі ханнахьа ремонт яь яккха. Цул совгІа цу боахама уллув улл района «Сельхозтехника» яха объединени а. Совхоза керттера инженер волча Николай Георгиевич Заеркопа къамаьл дича гучадаьлар хІана а тІехь ремонт янза латта ворхІ трактор кастлашха тоаяь яккха совхозе хьалаш доацилга, хІана аьлча боахаме а «Сельхозтехнике» а эшащ йола запчастеш яц. Керттерча инженера а совхоза кулгалхоша а боагтІача тайпара теркам тІабахийта хиннабац шиі ханнахьа тракторашта запчастеш Іалашъяра.

«Надтеречный», «Верхненаурский», «Кругловский» яхача совхозий кулгалхоша кхетаде деза юртбоахама техникеи, инвентари бІаьстан балхашта кийчъяр мел лоархІаме да района ахархоша юбилейни шера тІайийца декхараш кхоачашдара.

«Сердало» газета рейдови бригада: Надтеречни района «Селхозтехника» объединене тракторно-полеводчески бригада кулгалхо П. ИБРАГИМОВ, «Надтеречный» яхача совхоза механизатор А. САЛТАЕВ, района «Путь коммунизма» яхача газета сотрудник Х.-М. ОСМИЕВ, «Сердало газета» спецкор. М. Р. ПЛИЕВ.

ДИКА КЪАХЬЕГ

Дика кийчо яь накъабоагІа юбилейни бІаьстанна Ножай-Юрта района Ленина цІерагІча колхоза кхаш леладераши механизатораши.

ЦІендаь, кийчдаь колхоза складашка латт дІадувча боарамга кхоачадаь шоллагІча класса 50 центнер хьажкІа, 50 центнер гидуаргий фу. Кийча да соргои тхьамкаи фу а. БІаьстан деноош гарга гІерталга хоалуш да тхьамка парникашка. ХІара дийнахь цхьа бІаь гаргга саг аравоал укхаза. Укх шера дукхагІа дІае лаьрхІад колхозхоша из лоаман хьалашка дика хьахула, шоай боахама чІоагІа пайдане йола культура. Соахка гурахье а зиба аьха 30 гектар дІакъоастаяьй тхьамка дІаде. Цу лаьтта тхьамка кхеде йиъ звено вІашагІъеллай, царна участкаш дІайийкъай. ХІанз кхо дуллаш, эрзах маташ еш котлована чура лаьтта нийсдеш ба тхьамка кхедераш. Цхьа эзар квадратни метр йолча парникех хІанзле ткъаь итт квадратни метр тІа рассадана фу дІайийнад. Из дІаювргйолча лаьтта хІара гектара 15—20 тонн кхоачаргйолаш кхо дІаэзад кхашка. ХІаьта минеральни удобренеш а кийчъяьй рассадана распикировка еча хана подкормка еш тасса.

Парникаш дІакъовла 840 рама кийчъяьй тхьамка леладераша. Кхы а эшаш йола рамаш тоае а керда хьае а лаьрхІа хІаранеца бархІ саг волаш йиъ бригада вІашагІъеллай колхозе.

Къаьстта дика кийчъяьй шиі парникаш звеньеваяс Бийсултановаси Ильясовеи.

А. МАГОМЕТОВ.

Лард йоллаш ба

Юбилейни шера юртбоахама культурай хьувкъам кхы а лакхбе тІайийца декхараш кхоачашдара бІаьстан юхье юв культураш дІаювргйолча кхо бІаь гектара тІа дилла пхи бІаь тонн кхо кхашка дІаэзад хІанале Советски района Кирова цІерагІча колхоза кхаш леладераша. Из болх беча къаьстта хьинаре дакъа лаьцар трактористаша Хакимовеи Тепсаевеи. Цар шоай ден нормаш 120—130 процент кхоачашйора.

Буртиг дІаболла йиш йолаш лаьтта дІоахделча дІаде кийча да шоллагІча класса ийс тонн хьажкІа фу, кхойтта гектара тІа дІае коартол, кхыча юртбоахама культурай фу а.

Укх шера тхьамка дика хьувкъадара хІанзе парникашка къовсам дІаболабаьб цхьан бетта йола тхьамка леладерий курсаш яьха цІавенача итт саго. Цар хьехамца парникашкара лаьтта тоадеш, кхо хьатІаувзаш, рассадана тхьамка фу дІаде кийчо еш ба колхозахой.

А. МИМБУЛАТОВ.

ЯЛАТАШ ХЬУВКЪАДАРА

Тха колхозхоша дика кхетадаьд кхашка хиш дехкача тешшаме лакхара хьувкъам кхебе йиш йолга. Из бахьан долаш хІара шера хиш дехка лаьтташ шерду.

Бакъда, оросительни сеть къаьна а йолаш овлангара эргаьккха хувца езаш хиларах цхьан шера геттара шерде вІаштІехьдалац хиш дехка лаьтташ. Иштта, дІадахача шера хиш дехкаш колхозе хиннача 890 гектара тІа 30 гектар мара тІакхийттадац укх шера.

ХІанз хьожаргда вай хиш дехкача лаьттаех мишта пайда эц, колхоза цох фу пайда боал.

ДІадахача шера колхозе дІа мел йийна шекара свекла, хьажкІаш хиш дехкача лаьтта йийнаяр, хІаьта цу лаьтта дІайийна культураш дика хьийкъар. Хий диллача хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 331 центнер шекара свекла кхейир, планах лаьрхІар 211 центнер мара йоацача. Иштта дика хьийкъар хьажкІаш а.

Кхы а лакхара хьувкъам кхебир гурахьа дувш дола ялат дІадийна хиннача участкаш тІа. ХІара гектара тІара планах чуэца лаьрхІар 21 центнер мара доацача 31 центнер кІа чуийцар колхоза кхаш леладераша.

ЧІоагІа бехктокхаме декхараш латт укх юбилейни шера юртбоахама болхлошта хьалхашка. Лакхара социалистически декхараш тІайийцад тха колхозо: хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 32 центнер кІа чуэца. Из декхар кхоачашдара тІадерзадаьд механизаторий деррига низаш. ХІанале чудолийташ хиі диллал гурахьа дув кІа, шекара свекла, хьажкІаш дІайийнача дерригача лаьтта. 4,5 эзар тонн органически удобренеш тайсай.

КПСС ЦБ майски Пленума решенеш балха юкъе а кхувлаш дІахо а хиш дехка лаьтташ шердара, петараш йола лаьтташ цІендара мероприятеш балха юкъекхувлаш да тхо хІанз.

Укх тІеххьарча шерашка хІара шера 30—40 гектар шерде лерхІ хиш дехка лаьтташ, хІаьта пятилетка тІеххьарча шера тха колхозе 2300 гектар хиш дехка лаьтташ хургда.

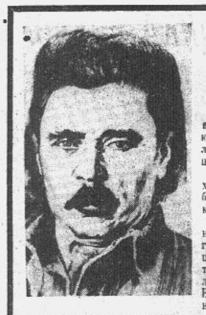
Хиш дехка лаьтташ иштта шерде вІаштІехьаргда тха Гудермеса оросительни система эргаьккха хувцарах, хІаьта тха колхоза лаьтташка гІолла чакхйоала Кашкельдински, Герзельски, Кади-Юртовски насосаш тоаярах.

Дикка шерде лерхІ оаха юртбоахама культураш дІаюв лаьтташ, петараш йола лаьтташ цІендара чотах Уж балхаш хІанз дІадоладаьд. ДІадахача 1966-ча шера петарех цІендаь эксплуатаце дІаденнад 70 гектар лаьтта, хІаьта петарех цІенде деза лаьтташ тха колхозе 800 гектар да. Из лаьтта петарех цІендара план оттаяьй. Укх шера 100 гектар лаьтта цІенде декхарийла да тхо планах.

А. ШИДАЕВ,
Гудермеса района «Кавказ» яхача колхоза керттера агроном.

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІ. — 11 март, 1967 шу.

ХАЛКЪА ТЕШАМЕ ВОI

(ГАЛИМДЖАН ИБРАГИМОВ ВАЬ 80 ШУ ДАЬННАД)

Дуней литература дика довзаш волча профессора П. С. Когана Ибрагимовх аьннад: «Аламий дикагIча поэташта юкъе корта лакха а кхоабаш ваха йиш я цун». Боккъаллар аьлча вай дукхача къамий культурана юкъе холуш моттиг лоац гIоорваьнна волча татарски поэта творчества. Цун ший вахар атта хиннадеце а, творчески дакъа дика кхаьчад цунга. Ираз долча, гIорьаьннача хана ваьхав из. 1905 шерарча революце хьоабаь демократически болам татарий обществе болабеннача хана литературана юкъевода из, хIанзара татарски проза дIайолаьр а татарски реализма боккхагIбарех вола викал а ва. Писатель творчески дегIавера Октябрьски революцеи социализм хьалъяьлчеи шерашка. Цун творчество дIаяхача замай классически литературеи советски литературеи вIашагIхотташ дола тIий а хилча дIаьттар, хIаьта из ше социалистически реализм хьаьрех цаI ва.

Ибрагимов Галимджан ваьв 1887 шера Уфимски губерне Султанмуратово яхача татарски юрта. Цун да Гарфан молла хиннав, бакъда цо моллал леладаьдац. лаьтта а оахаш ваьхав.

Хьужаре бусалба дын дешар Iомалеш деша ваьгIав Ибрагимов. Бакъда из моллагIа вола, мутаIалам вацар. Цунах эггара а дикагIа дувц писатела ший «МутаIалам Заки хьужарера эккхавар» яхача дувцаро. Шоашта фуд ца ховш дар дагахьа Iомадеш дIайода мутаIаламий ха. Сиха сов доалаш кIордаду парна шоай «дешар» — бала. Дувцар тIа вувцар вод хьужарера. 1906 шера Валимолла хьужарера эккхаву Ибрагимов. ХIаьта ши шу даьлча «Гамия» яха Уфера хьужаре ют эIамигача саго. Молла хила безам бацар цун. Бхьдола гIулакх де лерхI цо.

Татарски литература чIоагIа кегIалена ха яр из. Керда татарски литература, критика, публицистика хьаьяьрашта нийса дакъа лоацаш юкъе вода ткъо шу дола Ибрагимов. 1907 шера ядаьча «МутаIалам Заки хьужарера эккхавар» яхача дувцара тIеххьа араюл къонача писатела кхьйола произведенеш а.

Иштта дIаболалу Ибрагимов Галимджана ткъаь итт шера баь творчески никъ. Шераш дукха эIалахарах йовргйоаца лар юхеют цо ший халкъа духовни вахаре. Йоккха талант йола писатель хинна ца Iеш, Iилмахо — историк, лингвист, литературни критик, моллагIвар санна воала педагог хиннав Ибрагимов. Ший деррига духовни вахаре эггара хьалха общественни деятель, революционер, бIухо хиннав из.

1917 шера Ибрагимов болх беш хиннав «Ирек» («Кортамукъал») яхача газета редакце. Цхьа художественни, беллетристически хIама язъе аьнка новкъосташа шийгара дийхача, революционни политически статья язъю цо, хIана аьлча революционни событеша дIадехар юкъарчал доацаш политически гIулакх делга — прозаика перо публициста пероца хувц цо.

Халкъа трибун, организатор, бIухо хилара низ ше мабарра хьагучабоал Ибрагимова революце шерашка.

1918 шера 5 январе учредительни собране депутат а волаш Петрограде вода писатель. Большевикашца цхьана ют цо советски правительства деклораци тIа ца эцаш йола Учредилка. Советий кхоалагIча Ерригроссийски съезде ВЦИК-а членалла хорж из.

Аьрдехьара эсераш большевикашца цхьана къахьега ца тугаш советски учрежденешкара дIабахача, шек воацаш царцара гIулакх хоададийя, болх бе ший посте вус. Цу деношка Ленин волча хул из, ший планаш а ше шекволa хIамаш а дувцаш цунца дагавоал. Владимир Ильича цо дувцачунга чIоагIа ла а дийгIа, писатела де лерхIар могадеш «Болх бе Iа!» оал.

Социалистически революце гIулакхах чIоагIа теш из, из бахьан долаш 1920 шера Коммунистически парте членалла вода из, хIаьта Ибрагимова партийни стаж, документех веце а гIулакхашка диллача бокъонца вола большевик из хиннадаь, 1917 шера 15 апреле денз хургйолаш дIалоархI.

Гражданск тIом йистебаьнначул тIехьагIа Ибрагимова дукха низ дIабохийт республике культура лакхъяра.

Художественни Iилмай Паччахьалкхен Академе член а волаш Татаре Наркомпросерча Академцентра хьалхле лелаеш хул Ибрагимов. 1928 шера Къахьегама Турпала цIи лу цунна. М. И. Калинина кулг тIа а долаш араяьннача ВЦИК-а Грамота тIа йоазар цунна из йоккха цIи лу «татарски къахьегамхой социально - культурни хьакъехьа дегIабоалабара къаьстта боккха пайда луш йола татарски художественни литература классически произведенеш язъярах, татарашта юкъера классови къовсами революционни болами боозийта лаьрхIа дола балхаш язъярах». Пехкашта хала лазар кхета ро болх а бита Казанера Крыме ваха везача оттаву писатель. Бетташ а доаиаш, шераш доах цо цамогаш метта уллаш, валара Iоажало къпза ка етташ. Бакъда кхеравенна вохац Ибрагимов, цо дIахеца ручка.

Иштта денаI долаш хиннав Ибрагимов Галимджан — общественни деятель, гражданин, ший халкъа тешаме воI.

Юкхьанца дена чакхваллалца писатела ший произведенеш тIа вувц мугIарера къахьегамхо, цун уйлаш, хьашташ, дегагIоа, халахетар. Вахаре дикадар, хозадар, беркатедар лахара тIаккхувш йола цун творчество нийсхо а кертамукъал а йола вахар бахьан лоаттабаь къовсам ба.

Революци хилалехьа язъяьча цун произведенеша хьахьекхад буржуазни вахара нах раьза ца хилар, социальни зуламана а нийсхо ца хилара а духьал хилар. Е писатела а е цун произведенеш тIа бувцача наха а ган цу хана кIалхара варгвола никъ.

Из никъ Ибрагимовна белар Октябрьски революце. Бокъонца болча турпалий, къаьгта йолча драматически событей дуне хьадийлар писатела цо. ХьалхагIа уйлашка мара доацаш хиннар хIанз вахаре нийслу Ибрагимовна, вахаре кораоагIа цунна тоадащагIар, хозагIар. Уж да революцеи социализмой хьабаьча наьха дика гIулакхаш, цар оамалаш.

Октябрьски революци яьнначул тIехьагIа язъяь эггара хьалхара Ибрагимова произведени «Керда нах» яхаш я. Гражданск тIема событеех, халкъ мукъадаккхара тIехьа лоаттабаьча халача а къизача а къовсамах язъяь пьеса я из. Цхьан вIаьхийча сага езаш хинна саг йигарах каторге вахьийта хинначара революце нийсача новкъа ваьккха, цIеча эскаре командир хинна вола Батырхан ва цу тIа вувцар.

Ибрагимова творчествана юкъера романтически лостам бокъонца гучабаьлар «Цеча зизаех дола дувцар» яхача цун повеста тIа. Революционни болча нахах дувц цу тIа. Белая яхача хи йисте цхьана хьалхув цхи зIамга саг. Революце беррига мехка гIолла дIа-юха бекъ уж. классови къовсама тайп-тайпара лагерашка нислу. Къахьегамхой къонгаш Султан, Гилази, Шахбаз революционни халкъа мугIарашта юкъе болх, байски воI Гали колчаковцех дIаккхет, хIаьта молла воI Фазыл цкъа революцегахьа воалаш, тIаккха цунна духьал барашкахьа воалаш хувцалуш хьувз.

Керлача сага, халкъа дикагIа дола гIулакхаш доахкача сага образ Октябрал тIехьарча ерригача Ибрагимова произведенешка гIолла чакхйоал.

Татарски литературе эггара хьалха социально - психологически роман язъяьр Ибрагимов ва. «Къона дегаш» яхаш я из. Татарий кхалсага дIаяхача замалахь хиннача халача вахарах язъяь я «Татарки кхел» яха цун роман.

«Татарки кхел» Ибрагимова творчества жовхьар да, укхаза цун талант кхоач цIенхаштта а хинна яьнна а йолча реализма лакхаленга. ХIаьта а Ибрагимова керттера произведенеш лархIа йоагIа «Вай денош», «КIоарга овлаш» яха цун романаш. Укхаза цо дагаьд татарски общества художественни истори, цун социально - политически дегIаахара истори. «Вай денош» яхача романа тIа хьахьекхад арсий хьалхарча революционни болама юкь татарашта юкъе дIайолаялар, хIаьта «КIоарга овлаш» яхача романа тIа цо дувц татарски халкъа обществе керда порядкаш, вахарера керда гIулакхаш чIоагIдеш Октябрь котбаьнначул тIехьагIа дIаяхача заманца, къаденначунца лоаттабеча къовсамах.

Ибрагимова творчествас хьахьекхаб сийлахь - боккха революционни хувцам, халкъа вахаре кердадар котдалар. Цо из хьахьекхаб къама ший тайпарча гIулакхашца. Татарий, казахий, башкирий хIара къама шоашоай башхалонаш вахара бытех хьален хьахьекха ца Iеш, ший произведенеш тIа бувцача наьха оамалашца а царна юкъе вIаши латтача гIулакхашца а хьахьекхай цо.

Ибрагимов Галимджан йийца варгвоапа тема я. Цхьан статья тIа дувцалургдац цо дIаьча деррига книжкех, татарски мотт дегIабоалабеча цо даьпача даькъах, цун исторически балхех, деналдолча полемически статьех. Халкъа дагайохарах кхоачам хинна юсаш яц цун дукхача тайпара йола творчество, общественния литературнии вахара юкъе хIара денна дакъа лоацаш я из. А. М. Горькеца цхьана Ибрагимова чIоагIйир дукхача къамий долча советски литературана чура керлача сага образ, керда творчески метод — социалистически реализма метод. Цун художественни принципашта тIехьа а йола, дегIа а йоагIа Татарей мехка вежарашха йолча республикайи къаман искусство.

Гали ХАЛИТОВ,
СССР-а Iилмай Академе метта, литература, историе Казански института воккхагIвола Iилман болхло.
Вячеслав ВОЗДВИЖЕНСКИЙ,
цу института Iилман болхло.

БОАХАМ ДЕГIАБОАГIА

Шаьлта района Ленина цIерагIча юртбоахама артела колхозхоша шерагара шу массаза доал чIоагI а бу, шер а бу шоай юкъара боахам.

Колхоза доход алсам а яьнна, ахча шортта вIашагIкхетар бахьан долаш йиш хилар артела боахам тоабе. Хьалъяьб йоккха хьайра, колхозхошта чубаха шишша квартира йола дийтта цIа, дукха йоккха йоаца консервай завод. 400 етт чухоашш йола ши коробник, цаI йоккха телятник, тхьамка докъаду дукха гIирсаш, шерчий лоаттаду моттиг, котамий букаш, тIа кхоале а йолаш йола ялат докъаду механизмашца кийчъяьи асфальт йиллаи ши хьет. хIаьта юбилейни шера болх бе йолалургья керда школа, берий беша лаьрхIа помещени, 30 саг чухошаргволаш колхозхошта лаьрхIа общежити, тракторни бригада кхай тIара стан, столови, цIе уголок, 14 автомашин чухошаргйолаш гараж, 14 комбайна лаьрхIа кхоалле. Вай йийца довла гаьна да хьалъяьмел яьннеи укх шера хьалъергйолаш мел йолеи хIамаш.

Из деррига а вIаштIехьдаьннал колхоза доход алсамъялар бахьан долаш. Колхоза керттера доход луш дола доакъош да деррига хьахулча пайдаех ахане совгIа дараш телаш дола лаьттанцара боахам лелабу доакъош.

Шерагара шу массаза доал дукхагIа дIаювш хьайоагIа шекара свекла. ДIадахача шера 80 эзар центнер совгIа шекара свекла ехкар колхозо паччахьалкхенга, хIаьта цунах, премешта лаьрхIа деннaчул совнагIа, 220 эзар сом ахча кхаьчар цунга.

Доход луш йола цхьаькха культура — из дар 1959 шера колхозе цхьан гектара тIа дIаде доладаь хинна тхьамка. Соахка тхьамка дIадийна ткъаь пхиъ гектар лаьтта дар. Говзал лакхъеннaчул тIехьагIа хIара гектара тIара боала хьувкъам 3,3 центнер лаккбир тхьамка леладераша.

1966 шера планах 250 центнер йохка езача метте, паччахьалкхенга ехкар тхьамкий 333,3 центнер, хIаьта цунах колхоза кассе хьачуделара 59 эзар сом совгIа ахча.

КIезига доход яц ялата боахамгара хьатIаенар а. Соахка хIара гектара тIара даьнна гурахьа дув кIа 21,8 центнер хилар планах 15,5 центнер мара дала ца дезаш хиннача метте. Доход елар укх шера колхозо дикка дукхагIча лаьтта дIае лаьрхIача гидуаргаша а.

Хьайбай боахамо а тел хIара шера 30 эзар сомагара 55 эзар сомага кхаччалца доход. Паччахьалкхенга шура йохкара план 37,3 тонни дулх дохкара план 5,7 тонни тIехкхоачашъяьй дIадахача шера.

Юбилейни шера кIотарган тIайола 200 гектар мукъаяккхара чотах дIадув лаьтташ шерде лаьрхIад колхоза правлене.

Теркалъе дог доагIа экономика чIоагIъеи рентабельни боахамашта из тIехьаккхееи колхоза правлене вIаштIехьдалийта йола башха-дика опыт.

Цу гIулакха кIезигача доархIаме хилaнзар болх булургболаш мел бола нах обществана пайданерча къахьегама шерра юкъеоза йиш хилийта, гIонна дола тайп-тайпара доакъош массе оагIорахьара дегIадоаладаро.

Лакхе йоалаьча даннеех бIаргагуш ма хиллара артела экономика чIоагIъяра доархIаме да гIонна дола доакъош, цудухьа тайп-тайпара лаьттанцарен хьайбайи доакъош дегIакхувлара нийсса хIара колхозе, Ленина цIерагIча юртбоахама артела опытах пайда а эцаш, мамогга дегIакхувла деза гIонна дола тайп-тайпара доакъош, цу гIулакха ший боахама бедала базах ийца ца Iеш, Iилма тайп-тайпарча рузкъаех пайда а эцаш.

Х. МАХИТАРОВ,
республика юртбоахама министерства отдела начальник.

ХОЗЕИ ДИКЕИ

Советски Iаьдал этта 50 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта тоиамаш доахаш ба «Индпошив» фабрика хIамаш тегараш. Фабрике дикагIчарех я нов. А. Б. Карина керте латта № 1 йола ателье. Февраль бетта план 108 процент кхоачашъяьй хIамаш тегараша, хIаьта продукцега дIадодар лохдарахи бедал кхоярахи планал совгIа арахийца продукци 500 сом маьха я.

Социалистически яхье хьалха латт шоай производственни заданеш 115—120 процент кхоачашъеш бола мастераш хIамаш тегараш Бекова Люба, Дегтярева Валентина, Брюхина Дина, кхыбараш. Шоай керттерча декхарех лерхI ателье коллективо заказчикашца Iымерра хилар, цар хьашташ дизза кхоачашдар. Уж декхараш цар дика кхоачашду. Укх деношка 10 бетта план хаиал хьалха кхоачашъяра къахьегама вахте а этта болх беш ба ателье хIамаш тегараш.

Р. АУШЕВ.

ТАДЖИКСКИ ССР. Доше да оал таджикаша хий дехкача лаьттах. Республика массе а миIинге къовсам белабаьб целина тIа хий дахийтар духьа...

11 йолча Колхозабадски гIишлой монтажни управлене болхлоша лаьрхIад юбилейни шера планал совгIа лаьтта кIалгIолла хий декха 50 километр дIоахап дола сангараш яха. ХIанз кхо километр дIаьха керттера магистральни канал чура хьаьха боалаш латт уж.

СУРТА ТIА: СМУ-11 болхлой чура канал хьоахаш боахи. Хьалхашкахьа хьалха латтача участка начальник Н. Абдурахманови (аьрдехьа) участка мастер А. Аминови.

В. Стеченцева сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

КИТАЕРА СОБЫТЕШ

Китайски кепайоазоно деча хоамех, «культурни революцена» хIайа а дуъхьаленаш хул Китая тайп-тайпарча районашка. Цу гIулакхо тайп-тайпара маневраш ца лелайича а цатоам хиннача партийни паччахьалкхени органашкарча кадрашца хIилла ца лелайича а кхыметтел хунвэйбиннийн цзаофанейи «бунтарски» коачал цхьадолча даькъе юха ца эзача а ялийтац Мао Цзэ-дуна группа. Цхьабакъда, цунца цхьана Мао Цзэ-дуна цунна гонахьара гIози шоай политически противникашпарча гIулакхашка цхьан ханна вIаштIехьлаккха гIерт декараш делга а репрессеши низаши делга а.

«Цзилинь жибао» яхача газето 6-ча марта хоам бир, цо яздечох, «контрреволюционни» кхо организаци йохаярахи ехкарахи Цзилиньски провинциальни халкъа комитета председатела заместитель Чжань Вэнь-хай а юкъе волаш бола цар кулгалхой дувцарахи.

Уж бехке бу Мао Цзэ-дуна указанешта цар духьале яь хиларах. «Iаьдал хьадаккхари керда порядок оттайри духьа аьрлехьарчар лоаттабеча къовсама новкъарленаш яь хиларах». Газето язду, уж организацеш я «гертацара къовсам хьоабаьр» а Цзилине «кIай террор оттаяьр» а яхаш. «Синлахь-йоккха пролетарски «культурни революци» юкъэхьякха гIерташ, — язду газето. — «цIий мохкадеш дола довнаш» юкъедехкад цар. «уж бахьан долаш массехк бIаь цзаофанена човнаш а еш.

Гуйане. Гуйчжоу яхача къулбехьен китайски провинце центре, «культурни революцена духьалара заговор» йохаярахи общественни кхерамзлен органашка нах дувцарахи хоам бир «Синь Гуйжчоу бао» яхача газето 4-ча марта.

Дукхача кхыча провинциальни газеташа тIахьех хьалхагIа «культурни революци» чакхъяккха езаш я хинна, цхьабакъда, шоашта юкъе барт вIашагIа ца кхеташ дола дешаш гучабийлхац вIашдухьаленаш эттай йола Iалаьмате дукха «общественни» организацеш дIа мукъа хецара. Масала, «Цзянси жибао» яхача газето белгалдоакхх, «уж шоашка доагIар дав яьнна хилар а хIанзарча хьаладеши декхарашеи маяххара ца хилар а». Газето язду, уж организацеш «моллагIа бIеха гIулакх чакхдаккха лаьрхIа къайле я» яхаш.

Кхыча мехкий информационни агентствай корреспонденташа, китайски радиостанцеша еча передачаш тIа а бегIа, хоам бу, Аньхуэ, Хэйлунцзяне, Шаньсе, кхыча провинцешка нах хьуваш хиларах.

ХIана вIаштта массехк дийна китайски газеташ соахка аькни «культурни революцена» юкъе дакъа лаца оарцагIбаьха хиннача юхкхьенцарчей юкъерчей школай дешархошка школашка юха чу а гIо. шоай занятеш дIа а йолде яхаш деча тIехьехамаша къоарздеш латта. Тахан хунвэйбинашка из тайпа тIахьехам беш араяьннад «Жэнь-минь жибао» яха газет. Цхьабакъда, Мао Цзэ-дуна директивах, школаш февраль бутт юкъебахача хана е 1-ча марта хьаелла езаш хиннаяле а, китайски газеташа мукIарло ду, «школашкара занятеш юкъ-юкъерча моттигашка мара» хIанз а дIайолаенна ца хиларах.

Китайски кепайоазоно ше дувц, школашка лерттIа занятеш дIайодаяла новкъарле еш йола «йоккха духьаленаш хиларах». Газеташа бакъду, хунвэйбинаша, шоашта эхь даьчули сий доадаьчули, шоай авторитет чIоагIа воча яьккхачул тIехьагIа школашка юхабахха хьехархой кхераш хилар. Цунца дувзаленна «Синь Гуйчжоу бао» яха газет кхыметтел «хьехархошта реабилитаци» ярах яданза а даланзар.

Цхьабакъда, занятеш дIайолаеннача школашка а, кепайоазоно белгал мадаккхара «культурни революцеца тар а еш» ю уж. Школьникаша урокашка керттерча даькъе ешараши Iомэраши Мао цитаташ я. Дирекцеи дешара частаи меттел школашка вIашагIъехк «Мао Цзэ-дуна наькъа тешаме болаш бисача» преподавателехи «революционни дешархоехи» латташ йола «культурни революце комитеташ». Цу комитеташта тIабулл «дешара заведенешкарча культурни революце болама деча кулгала хьалхареи занятеш практически вIашагIйоххара хьалхареи бехктоккхам».

(ТАСС). 8 март.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла йоачан йоацаш Малхбузехьара гIийло мух хьекхаш, наг-нагахьа морхаш тIайоагIаш, 0—5 градус йовхалга кхаччалца температура а йолаш хаоттам хургба. ХIаьта буйсанна гIийло мух а хьекхаш, йоачан а йоацаш, 4 градус йовхалгара 2 градус шелалга кхаччалца температура хила тарлу.

Кхоаней ломмеи республика пхьацайолча моттигашка дохк а латташ, наг-нагахьа морхаш а тIайоагIаш. гIийло мух а хьекхаш дийнахьа 5 — 10 градус йовхал, буйсанна 2 градус йовхалгара 3 градус шелалга кхаччалца температура а йолаш хаоттам, хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ФРАНЦЕ ХОРЖАМАШ ХИЛАЛЕ ХЬАЛХАГIА

13-ча феврале Франце официально дIайолаенна хоржамий кампани хIана чакхйоалаш латт. Къаман собране — французски парламента керттерча палате хулача хоржамий хьалхара тур 5-ча марте чакхъяккха отталаьд, шоллагIьяр — 12 марта. Франце 29 миллион харжархой урнашка хьийхаб мехка вахара боккхача лоархIаме йолча. паччахьалкхен Iаьдала лаккерча органа состав дола дош къоастадар духьа. Цудухьа цхьаккха тамаш йолаш хIама дац хоржамаш хула ди гаргакхачарца беррига мехка политически къовсам ирбалар.

ХьалхагIа хержа хиннача Къаман собране депутатех, правительства членех, политически партейи общественни организацейи кульгалхоех цIаккха а кIаьдлуш боаца наькъахой хиннаб. Даим шоай автомашинаш, поездаш, самолеташ йолчахьа уд уж мехка цхьан городера вокх городе кхача а шоай къамаьлага ладувгIа баьхка аргIанарча митинге хьежаш багIа харжархой болча сихагIа кхача а гIерташ.

Французий хIара деннарча вахара бIарчча даька а хинна дIааттай политически дискусеш. цар цIагIарча бьта юкъеяхай уж. ХIара сарахьа миллионаш болча телезрителашта гукерттерча партейи группировкайи викалаш юкъе а болаш дола къовсамаш. ЦIагIа телевизорий экранашта хьалхашка дIалолаленна къовсамаш улицашка а, метро поездашка а, кафе истолашта хаьлхашка багIача а ца совцаш дIахо дола.

Укх деношка кепайоазоно массехказа хоам баьб цхьаькха тайпа къовсамех. Фашистал леладеча кIантилгашта — эггара аьттехьарча организацей членашта вIалла а сатохалац аьрдехьарча партей хоржамашта хетталаь плакаташ хьалдеттараш бIаргабайча. Париже а цхьаццайолча кхыча городашка а дукххаза качьихаб уж Коммунистически парте а демократически социалистически аьрдехьарча низий федераце а активисташта. Цу довнаша чIоагIа эгIазийгай хоржамий кампанена лерттIа хьалаш Iалашдара де дезар делга Iаьдалашкара дIадехаш йола мехка еррига демократически общественность.

Укх хоржамашка Франце Къаман собранена керте отта гIертарех ба политически биъ низ. Уж да «Керда республика лораяра тIехьара союз», аьттехьара католически деятель Жан Леканюэ керте латта «демократически центр», демократически социалистически аьрдехьарча низий федераци- тIаккха, юххера а, Французски коммунистически парти. Цар шоай кандидаташ оттабаьб ерригача е ерригаш а хIана яц аьнна йолча хоржамий округашка. Цул совгIа, хоржамашка дакъа доац вIашагIкхийттача (1960 шера СФИО яха социалистически парти екъаеннaчул тIехьагIа хьахиннача) социалистически парте а эггара йоккхагIъяр «республикански альянс» оалаш йола Жан-Луи Тиксье-Виньянкура яр а йолаш йолча, геттара аьттехьарча массехк группировко а.

Беррига политически обозревателашта хетачох, хоржамашка къовсам гIоттаргба эггара хьалха «керда республика лораяра тIехьарча союзерча» деголлевцашта а аьрдехьарча кандидаташта — федерацеи Коммунистически партеи викалашта а юкъе. ХIаьта а, эггара чIоагIагIа пропагандистски кампаний йоаржаяьй «демократически центра» депутаташа. Цар къайлахьац, шоашта хетачох, хIана йоккхача монополитически капитала викалаш санна, иштта хьалхагIа аьрдехьарча буржуазни партей кандидаташта тIехьа кхаж тоссаш хиннача харжархой дукха группаш а бIаргаго йиш йолаш йолча деголлевски лагере гайна е ганза агIа безаш бола барт агIарга сатувсаш шоаш хилар.

1958 шера де Голль мехка кулгалде юха тIаварца Франце эттача цхьан сагага доал долча режима духьала вIалла а вац Леканюэ. Цунах а кхоачам ца беш, цо дIалех президента полномочеш кхы а шеръелга, паччахьалкхенна керте латтачун функцеш исполнительни Iаьдала кулгалхочун декхарех дIатохилга. правительства деррига практически гIулакхашта кулгалделга президента дIатIа а дилла, премьер-министра пост дIайоаккхилга. Леканюэней цунна тIехьалаттараштеи геттара дика мегаш ба хIанзарча правительства мехка чухь лелабу политически никъ а. «Демократически центра викалаш цкъа кхайкадаь Iийнабац, чурча политика дешашка, мел хинна а лоархIаме маIан дола, хувцамаш де яхаш шоашца хилар.

Цхьабакъда, де Голла арахьарча политикана къаьстта чIоагIа раьза бац «демократически центра» мугIарашка. Леканюэ дIадех дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка Франце лелабу кхычарех тийша хIама доацаш бола никъ бутилга, цо къайлахьац Вашингтона политикана ше мутIахьа хилар. «къачашта тIалаттача» Малхбузеи Европа доазонел чухьа Франце къаман суверенитет дIа-хьа а эзь дIаяккхара тIехьа латт из. хIаьта, бакъдар аьлча, Франци КъилбаседаатлантиЧески блока агрессиви тIеча организацена юха юкъеяхарга дог доахаш а ва.

1965 шера хиннача хоржамашка Франце президенталла ваха ший кандидатура оттаяьр Леканюэ, чакх ца яьнна мара. ХIанз Къаман собране хулача хоржамашка ший кандидатура оттае лоархIаваьвац из: цIаьхка а чахх ца воалаш висача, геттара сий тов тарлора «къаман баьчча» хила гIертачун карьера. Цул совгIа, по лаьрххIа хьакхайкаир ший хIанзарча политически противникашта — вIашагIкхийттача социалистически парте члена Пьер Мендес-Франсаней ОАС яхача эггара аьттехьарча подпольни организаце лидера (французски судах велла Франце доазонел арахьа хьулалуш волча) Жак Сустелау — духьала сай кандидаташ оттабергбац аз, аьнна. Иштта аьрда а аьтта а шийна а оагIорахьа из хIилла а хьовзаяь, Леканюэ цIаьхка а хьахьеккхар, моллагIча политически партеца хьашт долча тайпара барта ваха ше кийча хилар, нагахьа санна дукххача хана дена шийна дагалаьттар — кулгал шийга а долаш йола шерра антикоммунистически фронт вIашагIйоллилга ший кхоачаш хургдолаш хуле.

Цхьабакъда, хIанзарча Франце шоашта тIехьа бараш тIа-тIа кIезигагIа корабоагIа антикоммунначa идеяшца. Французски халкъах болча дукхача наха кхетаду, дукхача хана дена Французски коммунистически парти — къахьегамхой деналера авангардни кулгалхои хилийта гIерташ бола аьрдехьарча низий барт вIаштIехьбаллалца, йолча хана прогресса политика цхьаккха тайпа хила йиш ца хилар. Духхьал из бахьан долаш дар укх тIеххьарча хана доал цхьаннега хилара духьала. бокъонца йола демократии социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсаме цхьана гIулакхаш леладаргахьа деста уйла мехка демократически общественносто чIоаггIа могаяь хилар. Аьрдехьарча низаша цхьана гIулакхаш леладара чIоаггIа аьттув болаш хилар хьалхагIа президент хоржача хана еррига аьрдехьара партеш юкъарча цхьан кандидата гонахьа вIашагIкхетар. Цу хоржамий шолагIча туре Франсуа Миттерана кандидатура хьаллоацаш цхьана яр СФИО яха социалистически парти, вIашагIкхийтта социалистически парти, радикалийн радикал-социалистийн парти, Коммунистически парти.

Президентски хоржамаш чакхдаьнначул тIехьагIа Франце аьрдехьарча низий барт-цхьоагIонга болача новкъа гIолла керда лоархIамера гIанаш даьхар. СФИО, радикалий парти, республикански институтий конвент юкъеяхача демократически социалистически аьрдехьарча низий Федераце духхьалара переговораш йодайир Французски коммунистически партецеи вIашагIкхийттача социалистически партецеи. Цу переговорий результат хилар Къаман собране хулча хоржамий хьалхарча туре шоашоаш хургйолча аьрдехьарча партеша шоллагIча туре котало яккхара тоъал аьттонаш хургдолаш йолча ерригача округашка юкъара кандидат цхьана хьаллаца йиш хулийташ йола соглашени ярах. Укх шера январь бетта хиннача ФКП XVIII-ча съезло боккхача лоархIамера событи а демократически низий барт вIаштIехьабаккха мел гIертарий толам а санна дийцар из соглашени яр.

Хоржамашка кийчлуш, Коммунистически парте бокъонца отта а яь, харжархошта хьалхашка йихьар ший программа. Политически гIулакхашка диллача цу тIа йоах, Къаман собранена хьалхашка бехктоккхаме, йолча правительства чIоагIал демократически партей-барт-цхьоагIони дукхача наха чIоаггIа хьаллацарен дарда тIа латташ хургья. Экономически гIулакхашка диллача ФКП программа тIа йоах, капиталистически монополешта национализаци яра, паччахьалкхен предприятешта демократически наькъана доал дара, налогай системана демократически реформа яра, мехка ерригача ресурсаех дегIаахара демократически планага хьежжа пайда эцара дарда тIа дегIааха еза экономика. Социальни гIулакхашка диллача Компарте программо хьаллоацар алапеш лохаелга а болх беш йоаккха ха лоацъелга а, ахархой къахьегамах боагIача тайпара мах балар, школа светски маIан ца а хувпалолийташ, образованена демократически реформа елга, чуIеча цIеной проблемей унахцIено лораяра проблемей къоастаелга да. Юххера а, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка диллача машара политика дарргIа чакхъяхара. тоIалаь доахкача халкъашцеи дукха ха йоацаш шоашта кортамукъале яьккхача халкъашцеи солидарность хилара, дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш лелалара, массане юкъара кхерамзле хилийтара, гера дIалаккхара тIехьа я ФКП.

27-ча феврале дукха нах вIашагIа а кхийтта Париже хиннача митинге ше къамаьл деш, ФКП генеральни секретара Вальдек Роше хоам бир, хоржамаш чакхдаьннaчул тIехьагIа цхьана правительственни программа оттаяр духьа цIаьхка вIашагIкхетара Французски Коммунистически парте Политбюрос демократически, социалистически аьрдехьарча низий федерацега предложени яла аьнна решени тIайийца хиларах. Тхо, аьлар ФКП генеральни секретара, кийча да эцанза баргбоаца бехктоккхам тхоашта хьатIаапа. тхо кийча да правительстве дакъа лаца. Франце, аьлар дIахо Вальдек Роше ерригача зало чIоаггIа детташ тIоараш а долаш, демократни социализми хила йиш яц коммунисташ юкъе а боацаш.

Мишта хургья хIанзарча хоржамий результаташ?. Цу хаттаро сатем лац хIанз хоржамашта хьалхарча кампанега ладувгIаш болча беррига политически обозревателашта. Цхьабакъда, ер хургда аьнна ала цхьаккха а лоархIаваи. мехка сов чоалхане этта хьал а даим гучаювлаши харжархошта воздействи еши йолча тайп-тайпарча факторий влияни а мишта шоашта ховш хиларах. Хоржамий результаташка хIанз дукха хьежа дезац. Керда хоржача Къаман собране эггара тIехьара итогаши хьожаяь моттигаши 13-ча марте хьакхайкаергья.

А. КРАСИНОВ. (ТАСС).

Париж.

ЛадувгIа

11 март 1967 шу.

РАДИО 6.30 — НохчгIалгIайчен ахархо (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Къона тIехье. (нохчий меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Халкъа тешам» яха очерк (гIалгIай меттала). 16.25 — Нохчийн гIалгIайн илланча ашараш. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Концерт. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.25 — «Къонах» (нохчий меттала). 18.33 — Ашараш. 19.00 — «Зори Кавказа» яха радиожурнал.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ. 18.00—Берашта. Беза а беза, бовза а бовза хьай мохк». ДоттагIлен хIостацка. ШолгIа передача. 18.25—«Старт» яха телевизиони журнал. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Дуней халкъашта юкъерча хьалех дола къамаьл. 19.30 — «Са цIа цийлача форда йисте» яха бакъдолчох даьккха фильм. 19.45 — Шоана, бераш! 19.55 — Шун письмош тIара. Музыкальни передача. 20.40 — Советски Iаьдала 50 шу дизарга. «Хадаш баьккха гIа» яха художественни фильм. (шолагIа сери). 21.55— Киноникъбара клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж) ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культураи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный. ул. Ленина, 11 (3-й этаж) ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02284. Заказ № 1314.